【炉香赞】

炉香乍爇　法界蒙熏

诸佛海会　悉遥闻　随处结祥云

诚意方殷　诸佛现全身

南无香云盖菩萨摩诃萨（三称）

【三皈依】

南无皈依佛　皈依法　皈依僧（三称）

【发菩提心】

我今发心　不为自求　人天福报　声闻缘觉　乃至权乘

诸位菩萨　唯依最上乘　发菩提心　愿与法界众生

一时同得　阿耨多罗三藐三菩提

【四弘誓愿】

众生无边誓愿度　烦恼无尽誓愿断

法门无量誓愿学　佛道无上誓愿成

【归命本师】

南无本师释迦牟尼佛（三称）

【开经偈】

无上甚深微妙法　百千万劫难遭遇

我今见闻得受持　愿解如来真实义

入菩萨行智慧品和回向品难语释

题　解

《入菩萨行论》由印度中观派论师寂天（约 650 ～ 750）造，是阐述菩萨如何有系统地修学菩提心的圆满论著。

本论以颂文著成，亦称《千颂》，分为十品：菩提心利益品、忏悔罪业品、受持菩提心品、不放逸品、护正知品、安忍品、精进品、静虑品、智慧品、回向品。

本论的梵文注释极为丰富，单于西藏大藏经中，由梵文译为藏文的注释就有十种。传译到西藏后，被尊崇为“噶当六论”之一，而且成为各大教派公认的必修论典，各派大德也相继为本论注释。传译到中国后，天息灾于宋太宗雍熙二年（985 年）译为《菩提行经》四卷，今存于《大正藏》No.1662。

〈智慧品〉主要解说二谛的建立，成立欲证得解脱须通达空性，广说成立人、法空性的正理。〈回向品〉则以造论功德作总回向与别回向。《难语释》将此二品中的难题，以简洁问答方式阐明。

此篇二品《难语释》，原典中未注明作者、译者，与另一部论藏中所收善天著《入菩萨行解说难语释》比较，应是摘录其中的二品来解释内容。因此，本注释作者亦是善天，并由印度堪布喜热古玛惹及译师善慧共同译校而成藏文。

本注释中所说《入行论》只有九品，并非现在藏文的通行版本，所引藏文根本颂与流通版本也有所不同。

༄། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་འཇུག་པའི་ཤེས་རབ་ལེའུ་དང་ བསྔོ་བའི་དཀའ་འགྲེལ་བཞུགས། །

入菩萨行智慧品和回向品难语释

藏汉对照本简体

梵文论名：बोधिसत्त्वचर्यावतारविवृत्ति

梵文（转写）论名：Bodhisattvacaryāvatāravivṛtti

梵文论名：བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་འཇུག་པའི་ཤེས་རབ་ལེའུ་དང་བསྔོ་བའི་དཀའ་འགྲེལ།

藏文（转写）论名：byang chub sems dpa'i spyod pa la 'jug pa'i shes rab le'u dang bsngo ba'i dka' 'grel

汉文论名：入菩萨行智慧品和回向品难语释。

[178a.2]༄༅། །ད་ནི་སེམས་མཉམ་པར་གཞག་པའི་གང་ཟག་དེས་གོ་འཕང་ཁྱད་པར་ཅན་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་དོན་དུ་ཤེས་རབ་བསྐྱེད་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ལེའུ་བརྒྱད་པ་གསུངས་ཏེ།

彼补特伽罗，心平等而住，为了证得殊胜果位，当需生起智慧，故今说第八品[1]。

དེ་ལ་གང་ལ་བརྟེན་ཏེ་བསྐྱེད་པར་བྱ་ཞེ་ན། བསམ་གཏན་གྱི་ལེའུར་ཞི་གནས་ཀྱི་ཚོགས་ལ་གནས་ཏེ། ཞི་གནས་བསྒོམ་པར་བྱ་བ་ཉིད་དུ་བསྔོགས་པ་

其中，问："当依于什么而生起？"
谓在静虑品中，住于奢摩他资粮，预先修习奢摩他。

[178a.3]འདི་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱང་གང་གི་དོན་དུ་བསྔོགས་ཤེ་ན། བདག་དང་གཞན་གྱི་རྒྱུད་ལ་བསྐྱེད་པའི་དོན་དུ་བསྔོགས་ཏེ། གོང་དུ་བསམ་གཏན་བསྟན་པའི་ལེའུར། ཞི་གནས་རབ་ཏུ་ལྡན་པའི་ལྷག་མཐོང་གིས། །ཉོན་མོངས་རྣམ་པར་འཇོམས་པར་ཤེས་བྱས་ནས། །ཐོག་མ་ཞི་གནས་བཙལ་བྱ་ཞེས་དེ་སྐད་དུ་བསྔོགས་པ་དེ་བས་ན་བདག་དང་གཞན་གྱི་རྒྱུད་ལ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་དང་། བདེ་བ་འདོད་པས་དེ་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་དོན་དུ་ཤེས་རབ་བསྐྱེད་པར་བྱའོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ།།

问："这些一切又为了什么而准备？"
为令于自、他心续上生起而准备。前静虑品说："有止诸胜观，能灭诸烦恼，知已先求止。"其义谓：如所言准备已，自、他心续希求涅槃及安乐，因此，为获得它，当生起智慧！

[178a.4]དེ་ལ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བདག་གི་དོན་ཏེ། བདེ་བ་ནི་གཞན་གྱི་དོན་ཏོ། །ཡང་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ནི་སྤངས་པའོ། །བདེ་བ་ནི་ཡེ་ཤེས་སོ། །ཡང་ན་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ནི་ངེས་པར་ལེགས་པའོ། །བདེ་བ་ནི་མངོན་པར་མཐོ་བའོ།།

其中所说："涅槃"是自利，安乐是他利；或涅槃是断德，安乐是妙智；另或，涅盘是决定胜，安乐是增上生。

[178a.5]དེ་ལྟར་བསམ་གཏན་དང་ལྡན་པ་དེས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་དང་བདེ་བ་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་དོན་དུ་ཤེས་རབ་གང་བསྐྱེད་པར་བྱ་སྙམ་པ་ལ། དོན་དམ་དང་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། འདིས་ནི་ཡུལ་བདེན་པ་གཉིས་ལ་དམིགས་པའི་ཤེས་རབ་དེ་བསྐྱེད་པར་བྱའོ་ཞེས་བསྟན་ཏེ། བཤད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཚིག་གི་ལྷག་མའོ།།

如果这么想：“如是有静虑者，为了获得涅盘及安乐，当生起何种智慧？”

颂说：“胜义”等文[2]。此说明当生起缘二谛境的智慧！“说”[3]，谓“由如来（说）”是补充说明语。

[178a.7]དེ་དག་གི་སོ་སོའི་མཚན་ཉིད་ཇི་ལྟ་བུ་ཡིན་སྙམ་པ་ལ། དོན་དམ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། དོན་དམ་བློ་ཡི་སྤྱོད་ཡུལ་མིན། །ཞེས་བྱ་བ་ལ། བློ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མཚོན་པ་ཙམ་དུ་ཟད་ཀྱི་སྒྲའི་ཡུལ་མ་ཡིན་པར་ཡང་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ།

如果這麼想：“他們各自之相是怎樣的呢？”

頌說：“勝義”等文[4]。對於所說“勝義非心境”，其中所说“心”，仅以其为例而已，亦当了知非声之境。

[178a.7]ཇི་སྐད་དུ་མདོ་ལས་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་ནི་གང་ལ་སེམས་རྒྱུ་བ་ཡང་མེད་ན་ཡི་གེ་རྣམས་ལྟ་སྨོས་ཀྱང་ཅི་དགོས་ཞེས་འབྱུང་བ་དང་། ཡང་ལྷའི་བུ་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་ནི་ཐ་སྙད་ཐམས་ཅད་ལས་ཡང་དག་པར་འདས་ཏེ། མ་སྐྱེས་པ་མ་འགགས་པ་བརྗོད་པ་དང་། བརྗོད་པར་བྱ་བ་དང་། ཤེས་པ་དང་། ཤེས་པར་བྱ་བ་དང་། བྲལ་བའོ་ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ།།

因为经中说：“胜义谛者，尚无心行，况诸文字。”又说：“天子！

胜义谛者，正超一切名言，不生不灭，远离能诠、所诠，远离能知、所知！”

[178b.2]འོན་ཏེ་དེ་དོན་དམ་པ་དེ་ཇི་ལྟར་བློའི་སྤྱོད་ཡུལ་མ་ཡིན་སྙམ་པ་ལ། དོན་དམ་པ་ནི་རིགས་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་ཡིན་ལ། རིགས་པས་དཔྱད་ན་དངོས་པོ་གང་ཡང་མ་གྲུབ་སྟེ། ཇི་སྐད་དུ་མདོ་ལས། བློ་ཡིས་རྣམ་པར་གཞིགས་ན་ནི། །གཞན་དབང་མེད་ཅིང་བརྟགས་པའང་མེད། །ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པ་དང་།

如果这么想：“然而，彼胜义为何不是心的行境？”
胜义是如实正理，若以正理观察，任何事皆不成立，如经说“若以心审察，无依他无计”等。

[178b.3]འཕགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་ཀྱང་། གང་ཅི་བརྗོད་པ་ཐམས་ཅད་ནི། །ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་རིག་བྱ། །སྟོང་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ཡང་སྟོང་། །འདི་ལྟར་མི་སྟོང་ཡོད་མ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་པ་དང་། བདེན་པ་གཉིས་ལས་ཀྱང་། དེ་ཉིད་ཕྱིར་ན་དེ་སྟོང་མིན། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པས་གང་ལྟར་ཡང་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་རིགས་པས་དཔྱད་ན་བློ་དང་སྒྲས་ཇི་ལྟར་ཡང་ཡུལ་དུ་བྱར་མེད་དོ། །

圣者龙树也说：“随作一切说，当知自性空！所说‘空’亦空，如是无非空。”《二谛》也说“真实性故彼非空（、非不空）”等。不管怎样，皆不成立故，若以正理观察，无论如何，心与声皆不以其为境。

[178b.4]ཡང་ན་དོན་དམ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་གཞན་གྱི་དབང་གི་མཚན་ཉིད་ལ་སྒྲོ་བཏགས་པའི་སྤྲོས་པ་རྣམ་པར་ཆད་པ་ཙམ་དུ་ཟད་པས། དེ་ལ་ནི་བློ་དང་སྒྲས་ཇི་ལྟར་ཡང་ཡུལ་དུ་བྱར་མེད་དེ། དགག་པ་ཙམ་ནི་ཅི་ཡང་མ་ཡིན་

པའི་ཕྱིར་རོ། །

或者，所说“胜义”，是于依他起相，唯断除增益戏论而已，故无论如何，心与声皆不以其为境，（唯断除增益戏论之）唯遮非任何（心声之境）故。

[178b.5]དེ་ལས་བཟློག་པ་བློ་དང་སྒྲ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འཕགས་པ་བདེན་པ་གཉིས་བསྟན་པ་ལས། ཇི་སྐད་དུ། ལྷའི་བུ་གལ་ཏེ་དོན་དམ་པར་ནི་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་ལུས་དང་། ངག་དང་ཡིད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་ངོ་བོར་གྱུར་ན་ནི་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་ཞེས་བྱ་བའི་གྲངས་སུ་མི་འགྲོའོ། །དེ་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་ཉིད་ཁོ་ནར་འགྱུར། ལྷའི་བུ་དོན་དམ་པར་ནི་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་ནི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་ཡེ་ཤེས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཆོག་དང་ལྡན་པའི་ཡུལ་ལས་ཀྱང་ཡང་དག་པར་འདས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་པ་དང་།

與其相反，所說“心與声是世俗”，如《宣說聖二諦》說：“天子！勝義之中，勝義之諦，若成身語意對境之體，則不入所說‘勝義諦’數；彼唯成世俗諦！天子！勝義之中，勝義之諦，亦正超出，具一切种最胜一切智智之境！”

[178b.6]འཕགས་པ་བློ་གྲོས་མི་ཟད་པས་བསྟན་པའི་མདོ་ལས་ཀྱང་། དེ་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་གང་ཞེ་ན། ཇི་སྙེད་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་གདགས་པ་དང་། ཡི་གེ་དང་། སྐད་དང་། བརྡས་བསྟན་པ་དག་གོ་ཞེས་ཇི་སྐད་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། ཀུན་རྫོབ་ནི་ཇི་ལྟར་སྣང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་སྙམ་དུ་བསམས་པའོ། །

如《圣无尽慧菩萨所示经》也说：“云何世俗谛？尽所有世间名言施设、文字、语言、名号所示。”世俗者，是如所显现故。

作如上的思维！

[178b.7]ཞིབ་ཏུ་ནི་དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་གཞན་དག་ལས་ཤེས་པར་བྱ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་འདིར་རྒྱ་མ་བསྐྱེད་དོ།།

详细当从其他中观论典中了知故，此处不作广说。

[179a.1]ད་ནི་དངོས་པོའི་བདག་ཉིད་ལ་ལོག་པར་རྟོག་པ་བསལ་བའི་སྒོ་ནས་དངོས་པོའི་བདག་ཉིད་དཔྱད་པར་བྱ་བ་མདོར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། དེ་ལ་ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་ཏེ། དངོས་པོའི་བདག་ཉིད་བསྟན་མ་ཐག་པ་དེ་ལ་རྣལ་འབྱོར་པ་དང་། ཕལ་པ་དང་མཐུན་པས་ཕལ་པ་སྟེ་མདོ་སྡེ་པ་ལ་སོགས་པ་འཇིག་རྟེན་པ་རྣམས་ཀྱིས་{གོ་རིམས་,གོ་རིམ་}བཞིན་དུ་གཉིས་མེད་པའི་ཚུལ་དང་། གཉིས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་མཐོང་སྟེ། དེ་ལ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བས་འཇིག་རྟེན་ཕལ་པའི་འདོད་པ་སུན་འབྱིན་པར་བྱེད་ཅིང་འཇིག་རྟེན་ཕལ་པ་ལས་གོང་མར་གྱུར་པ་རྣལ་འབྱོར་པའི་འདོད་པ་དེ་ནི་དེ་ལས་ཀྱང་གོང་མར་གྱུར་པ་དབུ་མ་པའི་ལྟ་བའི་ཁྱད་པར་གྱིས་སུན་འབྱིན་པར་བྱེད་པས་དེའི་ཕྱིར་མཚན་ཉིད་ལ་དཔྱད་པར་བྱའོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ།།

今祛除对于事物本性的邪分别，而从此方面，为略示观察事物本性故，而说“其中”等文[5]，于刚才宣说事物本性，瑜伽士，及随顺凡庸故为凡庸的经部师等诸世间人，依次以无二之理及二相之理观见。其中，瑜伽行者能破斥凡庸世间人的观点，而超胜凡庸世间人的瑜伽士观点，则以较彼（瑜伽士）更胜的中观师见的特法，能破斥之，故断言“因此，当观察相！”

[179a.3]ད་ནི་རེ་ཞིག་དེ་ཉིད་རྒྱས་པར་བཤད་པའི་དབང་དུ་བྱས་ནས། འོན་ཏེ་འཇིག་རྟེན་ཕལ་པའི་འདོད་པ་ནི་གང་། དེ་ལ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་པས་ནི་ཇི་ལྟར་སུན་འབྱིན་པར་བྱེད་ཅེ་ན། འཇིག་རྟེན་པ་ཡིས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་

པ་སྨོས་ཏེ། འཇིག་རྟེན་ཕལ་པ་མདོ་སྡེ་པ་ལ་སོགས་པས་སོ། །དངོས་མཐོང་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ལའོ། །ཡང་དག་ཉིད་དུ་འང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་བཞིན་དུ་ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་ཉིད་ཡང་དག་པར་རོ། །སྒྱུ་མ་བཞིན་དུ་ཞེས་བྱ་[179a.5]བ་ནི་དེ་ལྟར་སྣང་བའོ། །

今首先就详细解说它而言，问："然凡庸世间所许是什么？瑜伽行者如何破彼？"答言"世人"等文[6]，凡庸世间的经部师等，"见实法"谓于色等；"为真实"，谓于如所显现的真实外境。"如幻化"，谓如那般显现。

[179a.5]ཇི་ལྟར་རྩོད་ཅེ་ན། གཟུགས་སོགས་ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་ཏེ། འདི་སྐད་བསྟན་ཏེ། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ནི་སྤྲོས་པའི་བག་ཆགས་ཡོངས་སུ་སྨིན་པའི་དབང་གིས་མངོན་སུམ་ཉིད་དུ་འཁྲུལ་ནས་དེ་སྣང་གི་ཚད་མས་གྲུབ་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པའི་རིགས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་དང་། གཅིག་དང་དུ་མ་ལ་སོགས་པའི་ཚད་མས་གནོད་པའི་ཕྱིར། དཔེར་ན་མི་གཙང་བ་ལ་གཙང་བར་འཛིན་པ་བཞིན་ནོ་ཞེས་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ།།

问："如何诤论？"

答言"色等（现量境）"文[7]，谓作是说："色等是由戏论习气成熟之力，错乱为现前性，从而显现彼，并不以量成立，以无成立彼的正理故，并且以一多等量能妨害故。如于不净，执着为净。"

[179a.6]འོན་ཏེ་དེ་ལྟར་ན་འཕགས་པ་དོན་རྣམ་པར་ངེས་པའི་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་ལས་གཟུགས་གང་ཞེ་ན། གཟུགས་གང་ཡིན་པ་ཅི་ཡང་རུང་སྟེ། དེ་ཐམས་ཅད་འབྱུང་བ་ཆེན་པོ་བཞི་དག་དང་། འབྱུང་བ་ཆེན་པོ་བཞི་དག་རྒྱུར་བྱས་པའོ་ཞེས་གསུངས་པའི་ལུང་དང་འགལ་ལོ་ཞེ་ན། འཇིག་རྟེན་གཟུད་པར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་

ཏེ། འདི་སྐད་དུ་འདུལ་བར་འགྱུར་བའི་སྐྱེ་བོ་དག་གཟུད་པར་བྱ་བའི་ཆེད་དུ་བསྟན་པ་ཡིན་གྱི་དངོས་སུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་བསྟན་པ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། དེས་ན་འགལ་བ་མེད་དོ་ཞེས་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །

问："然而，如果这样，则违背言教《圣义决定法数》中所说：'云何色？凡色皆可，彼一切皆是四大种，及以四大种为因。'"答言"为导世间人"等文[8]，是宣说："如是所说，是为了引导应当调伏的诸士夫而说，而非实有故而说，故不相违。"

[179b.1]ཅི་དེ་ལྟ་བུའི་དཔེ་མཐོང་ངམ་ཞེ་ན། སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། ཇི་སྐད་དུ་འཕགས་པ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལས། རབ་འབྱོར་འདི་ལྟ་སྟེ། དཔེར་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཤིན་ཏུ་ཞི་བ་ཞེས་བྱ་བས་ལུང་བསྟན་པར་བྱ་བའི་སེམས་ཅན་འགའ་ཡང་མ་གཟིགས་ནས་སྤྲུལ་པ་ཞིག་སྤྲུལ་ཏེ། མྱ་ངན་ལས་འདས་སོ། །དེ་ནས་སྤྲུལ་པ་དེས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བྱ་བ་བྱས་ཏེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དག་བླ་ན་མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་ལུང་བསྟན་ཏེ། ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པར་གྱུར་ཏོ་ཞེས་གསུངས་པའི་ཚུལ་གྱིས་གདུལ་བྱའི་རྒྱུད་ལ་བསོད་ནམས་བསྐྱེད་པའི་ཕྱིར་སྤྲུལ་པའི་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་བསྟན་པ་བཞིན་ནོ། །

问："可见到哪般的比喻吗？"
答言"供幻（佛生德）"等文[9]。如《圣般若波罗密多经》说："须菩提！譬如极寂静如来未见一位可授记有情，遂变现一化身，而入涅盘。其后，彼化身作佛事业，于诸菩萨，授记无上菩提后，而般涅盘。"以如是宣说之理，为令于所化机心续上生起福德，显示犹如变现的幻化。

[179b.3]དེ་ལྟར་འཇིག་རྟེན་ཕལ་པའི་འདོད་པ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པས་ཇི་ལྟར་སུན་འབྱིན་པའི་ཚུལ་བསྟན་ནས། ད་

ནི་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པའི་འདོད་པ་དབུ་མས་ཇི་ལྟར་སུན་འབྱིན་པ་བསྟན་པའི་ཕྱིར། གལ་ཏེ་སེམས་ཅན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། གལ་ཏེ་སེམས་ཅན་ཞེས་བྱ་བ་འདི་དག་ཀུང་དོན་དམ་པར་རང་བཞིན་མེད་པ་ཡིན་ན་སྒྱུ་མ་བཞིན་དུ་ཤི་བའི་རྗེས་ལ་ཡང་མི་སྐྱེ་བར་ཐལ་བར་འགྱུར་བ་ཞིག་ན་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ཏེ། སྐྱེ་བའི་ཕྱིར་དོན་དམ་པར་ཡོད་དོ་ཞེ་ན།

如是宣说了瑜伽行师如何破除凡庸世间人的所许情形后，今为宣说中观师如何破除瑜伽行师的所许故，而说“有情若（如幻）”等文[10]。如果说：“所说‘有情’，若此等皆是胜义之中无自性，则如幻般，死后应不再生，有此过失，然而并非如是，生故胜义有。”

[179b.4]ཐམས་ཅད་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་པས་ཀུན་རྫོབ་ཐམས་ཅད་འཁོར་བའི་ངེས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར། རྐྱེན་རྣམས་རྒྱུས་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། གང་གི་ཚེ་གཉེན་པོ་ཡེ་ཤེས་མ་སྐྱེས་པས་རྒྱུ་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པ་མ་ལོག་པའི་ཚེ་ནི་འབྲས་བུ་སྡུག་བསྔལ་གྱི་ཕུང་པོ་མི་ལྡོག་སྟེ་འཁོར་བར་ཡང་ཡིན་ལ། གང་གི་ཚེ་གཉེན་པོ་སྐྱེས་པས་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པ་འགགས་ཏེ་འབྲས་བུ་སྡུག་བསྔལ་གྱི་ཕུང་པོ་མི་འབྱུང་སྟེ། མི་འཁོར་བར་འགྱུར་བ་དེའི་ཚེ་ནི་སྐྱེ་འགག་གི་མཚན་ཉིད་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་ཡང་འཁོར་བ་མ་ཡིན་པས་ངེས་པ་མེད་དོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

由于一切皆是世俗，然一切世俗不决定轮回故，而说“以诸缘因”等[11]文。其义谓：若某时，未生起对治智慧故，犹未遮遣惑业因的时候，则不会遮遣苦蕴果，复当轮回；而若某时，已生起对治，破逆品惑业，不生苦蕴果，当不轮回，尔时，生灭的相虽是世俗，但不是轮回，故不决定。

[179b.6]ཡང་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་དག་ན་རེ། གང་ཚེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། འདི་སྐད་དུ་ཁྱོད་ཀྱིས་གོང་དུ། དོན་དམ་བློ་ཡི་སྤྱོད་ཡུལ་མིན། །བློ་དང་སྒྲ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཡིན། །ཞེས་སྨྲས་པས་དོན་དམ་པར་སེམས་ཉིད་ཀྱང་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཡིན་ལ། ཡུལ་ནི་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་བཞིན་དུ་ཡོད་དོ་ཞེས་ཁས་བླངས་པ་ཡིན་པས་དེའི་དམ་བཅས་པ་ལ་ཕན་ཚུན་འགལ་བའི་སྐྱོན་ཆགས་ཏེ། ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། གང་གི་ཚེ་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱང་དོན་དམ་པར་མེད་པ་ཡིན་ན་ནི་ཡུལ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་དེ་ཤེས་པ་གང་ལ་སྣང་ནས་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་ཉིད་དུ་ཡོད། འོན་ཏེ་ཡུལ་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་བཞིན་དུ་ཡོད་ན་དེའི་ཚེ་གང་ལ་སྣང་བའི་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱང་ཡོད་པས་ཤེས་པ་དོན་དམ་པར་མེད་པ་ཉིད་དུ་མི་འཐད་དོ་ཞེ་ན།

又瑜伽行師說：“若時”等文[12]。其義謂：若作是說：“汝於前說：‘勝義非心境，心、聲是世俗’，故是承許：‘於勝義中，心亦無自性；境則如所顯現而有。’故其立宗有彼此相違的過失，如何（相違）？若某時，識亦勝義無，彼如幻之境於何識前顯現，並如所顯現而有？然若境如所显现而有，尔时，于何者前显现的识亦有，故识胜义无，不合理！”

[180a.1]ཉེས་པ་འདི་ནི་ཁྱོད་ལ་ཡང་མཚུངས་སོ་སྙམ་ནས། གང་ཚེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། ཁྱེད་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་དག་ཆོས་ཐམས་ཅད་སེམས་ཙམ་ཉིད་དུ་ཁས་ལེན་པ་དེའི་ཚེ་ཡུལ་སྒྱུ་མ་ཙམ་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར་ཤེས་པ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པར་མི་འཐད་ལ་གང་གི་ཚེ་ཤེས་པ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ཡིན་ན་ནི། དེའི་ཚེ་ཡུལ་སྒྱུ་མ་ཙམ་ཡང་མེད་པ་མི་འཐད་དེ། ཤེས་པ་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་ལྟོས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་

思及“此过于汝亦同犯！”而说“若时”等文[13]。汝瑜伽行师许一切法皆唯是识，尔时，仅幻化之境亦无故，识胜义有，不合理。若某时，识胜义有，尔时，仅幻化之境亦无则不合理，

是观待所说“识”故。

[180a.3]ཁྱེད་ལ་དེ་ཡང་མ་ངེས་པ་ཉིད་དུ་བསྟན་པའི་ཕྱིར། ཇི་སྲིད་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། དཔེར་ན་སྒྱུ་མའི་སྐྱེས་བུ་ཡང་རྐྱེན་ཚོགས་པའི་དབང་གིས་དོན་དམ་པར་མེད་ཀྱང་སྔ་མ་འགགས་པའི་རྗེས་ལ་ཡང་སྐྱེ་བ་དེ་བཞིན་དུ་འདིར་ཡང་དེ་དང་འདྲ་བས་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར་ཡང་དག་པར་ཡོད་ཅེས་བྱ་བ་དེ་ནི་མ་ངེས་པ་ཉིད་དོ་སྙམ་དུ་བསམས་པ་ཉིད་དོ། །

为说明于汝而言，彼亦不决定故，而说“乃至”等文[14]。譬如，幻化士夫亦由众缘聚合之力，虽胜义无，然在前者灭后，又生起般，此亦与其相同，故窃以为：“所说‘生故真实有’，彼不决定！”

[180a.4]འོ་ན་དེ་ལྟར་དོན་དམ་པར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཡིན་ན། དེའི་ཚེ་ལོ་བརྒྱ་འམ་སྟོང་ལ་སོགས་པར་ཡུན་རིང་དུ་གནས་པར་མི་རུང་བ་ཞིག་ན། ད་ལྟར་ནི་སེམས་ཅན་ཞེས་བྱ་བའི་དངོས་པོ་འདི་ཡུན་རིང་དུ་གནས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་དོན་དམ་པར་ཡོད་དོ་ཞེ་ན།

如果說：“那麼若如是勝義無自性，爾時，則不能長久住百千年等，現今所言‘有情’此事物長久安住故，勝義中有。”

[180a.4]དེ་ཡང་མ་ངེས་པ་ཉིད་དུ་བསྟན་པའི་ཕྱིར། རྒྱུན་རིང་ཙམ་གྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། རེས་འགའ་སྒྱུ་མའི་སྐྱེས་བུ་ལ་ཡང་སྔགས་དང་རྫས་ལ་སོགས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཡུན་རིང་དུ་གནས་པ་སྲིད་པའི་ཕྱིར་དེས་ན་ཡུན་རིང་དུ་གནས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར། དོན་དམ་པར་ཡོད་ཅེས་བྱ་བ་དེ་ཡང་མ་ངེས་པའི་སྐྱོན་ཆགས་པ་ཉིད་དོ་སྙམ་དུ་བསམས་པའོ། །

为说明彼亦不决定故，而说“（云何）因久住”等文[15]。暂时性的幻化士夫亦容由药、咒等力长久安住故。因此，窃以为：“所说‘长久安住故，胜义而有’，彼亦必有不决定的过失。”

[180a.6]འོན་ཏེ་དེ་ལྟར་རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་ཡིན་ན། སྒྱུ་མའི་སྐྱེས་བུ་བཞིན་དུ་སྲོག་བཅད་པས་སྡིག་པ་མི་འབྱུང་བར་ཐལ་བར་འགྱུར་བ་ཞིག་ན་སེམས་ཅན་ཞེས་བྱ་བའི་དངོས་པོ་འདི་ནི་སྲོག་བཅད་པ་ལས་སྡིག་པ་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་དོན་དམ་པར་ཡོད་དོ་ཞེ་ན།

如果說：“然而若如是無自性，則應如幻化士夫般，有殺生不致罪的過失，而所言‘有情’此事物，杀生致罪故，胜义中有。”

[180a.6]དེ་ཡང་མ་ངེས་པ་ཉིད་དུ་བསྟན་པའི་ཕྱིར་སྒྱུ་མའི་སྐྱེས་བུ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། འདི་སྙམ་དུ་སྡིག་པ་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་དོན་དམ་པར་ཡོད་པར་ནི་མ་ངེས་ཀྱི་འོ་ན་ཅི་ཞེ་ན་དོན་དམ་པར་མེད་ཀྱང་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་སྲོག་ཡོད་པའི་ཕྱིར། དེ་བསད་པ་དང་། མ་བསད་པའི་རྒྱུས་ཅི་རིགས་པར་ཕན་གནོད་འབྱུང་བ་ཡིན་པས་དེ་བས་ན་དེ་བསད་པའི་རྒྱུས་སྡིག་པ་འབྱུང་བ་ཡིན་ཞེས་བསམས་པའོ། །

为说明彼亦不决定故，而说“幻人行杀施”等文[16]。谓如是思维：“致罪故胜义中有，此不决定。”如果问：“然则，有何理由？”答：“虽胜义无，而世俗中有命故。以杀彼或不杀彼的因，随其所应，发生利害，因此，由于杀彼的因，以致产生罪过！”

[180b.1]འོ་ན་དེ་ལྟར་སེམས་ཅན་རྣམས་སེམས་ཡོད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ཡིན་གྱི། གལ་ཏེ་དོན་དམ་པར་མེད་པ་ཉིད་ཡིན་ན་ནི་སེམས་ཉིད་ཀྱང་འབྱུང་དུ་མི་རུང་སྟེ། དཔེར་ན་སྒྱུ་མའི་སྐྱེས་བུ་བཞིན་ནོ་ཞེ་ན།

如果说：“那么，如是诸有情有心故胜义有，假设胜义无，则亦不可生起心，如幻化士夫。”

[180b.1]དོན་དམ་པར་མེད་ཀྱང་རྐྱེན་ཚོགས་པའི་དབང་གིས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་འབྱུང་བ་མི་འགལ་ཏེ། དཔེར་ན་སྒྱུ་མ་དེ་ཉིད་དོན་དམ་པར་མེད་ཀྱང་རྐྱེན་ཚོགས་པའི་དབང་གིས་རྟ་དང་གླང་པོ་ལ་སོགས་པ་འབྲས་བུ་མི་འདྲ་བ་སྣ་ཚོགས་འབྱུང་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། དེ་བས་ན་ཁྱོད་ཀྱི་སེམས་དང་ལྡན་པར་འབྱུང་བའི་ཕྱིར། དོན་དམ་པར་ཡོད་ཅེས་བྱ་བ་དེ་ཡང་མ་ངེས་པ་ཉིད་དོ་སྙམ་དུ་བསམས་ནས། སྔགས་ལ་སོགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། འདི་སྐད་བསྟན་ཏོ། །སྒྱུ་མའི་རྒྱུ་རྐྱེན་སྔགས་ལ་སོགས་པ་ལ་ནུས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་སེམས་དང་མི་ལྡན་པར་འབྱུང་བ་ཡིན་གྱི། དོན་དམ་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་ནི་མ་ཡིན་ལ་སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་ནི་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་ནུས་པ་ཡོད་པས་སེམས་དང་ལྡན་པར་འབྱུང་བ་ཡིན་གྱི་དོན་དམ་པར་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ནི་འབྱུང་བ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་བས་ན་མ་ངེས་པ་ཉིད་དོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

虽胜义无，然由诸缘聚合的力量，于世俗中发生，并不相违，如彼幻化，虽胜义无，但由诸缘聚合的力量，产生各种象、马等不同的果，因此，窃以为：“汝所说‘有心而发生，故胜义有’，彼亦不决定。”而说“咒等（无功能）”等文[17]，其义谓：幻化的因缘咒等无能力故，发生无心（物），然非以胜义无故。于诸有情，因缘有能力故，发生有心者，然非以胜义有故而发生，因此不定。

[180b.4]འོན་ཏེ་སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་དོན་དམ་པར་མེད་ཀྱང་སེམས་འབྱུང་ན་ནི་དེའི་ཚེ་ཁྱད་པར་མེད་པ་དེ་བཞིན་དུ་སྒྱུ་མ་ལ་ཡང་ཅིའི་ཕྱིར་མི་འབྱུང་ཞེ་ན། རྒྱུ་རྐྱེན་གྱི་ནུས་པ་མི་འདྲ་བའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་བས་ན་སྣ་ཚོགས་རྐྱེན་ལས་ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་ཏེ། གལ་ཏེ་རྒྱུ་རྐྱེན་གཅིག་གིས་འབྲས་བུ་མཐའ་དག་སྐྱེད་ནུས་པ་ཡིན་ན་ནི། དེ་ཚེ་སྒྱུ་མ་ལ་ཡང་

སེམས་བྱུང་བར་འགྱུར་བ་ཞིག་ན། དེ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་པའི་དོན་ཏོ།།

若问："然于诸有情，虽胜义无却能生心，尔时，无差别故，同样，幻化何故不亦生心？"

因缘的能力不同故，故说："种种因缘（生）"等文[18]。其义谓：若一因缘能生一切果，尔时，幻化亦当生心，然而不会有彼故。

[180b.5]གཞན་གྱིས་གལ་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། སྟོང་ལུགས་ཀྱི་དོན་དམ་པར་ནི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཡིན་ཞིང་བཟློག་ནས་ཀུན་རྫོབ་ནི་འཁོར་བ་ཉིད་མ་ཡིན་ནམ། གང་གི་ཚེ་ཁྱེད་དབུ་མ་པས་ཇི་སྐད་བཤད་པ་ལྟར་དོན་དམ་པར་ནི་སྐྱེ་འགག་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བ་ཡིན་ཞིང་བཟློག་ནས་སྐྱེ་འགག་གི་མཚན་ཉིད་ཐམས་ཅད་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་པར་གྲུབ་པ་དེ་ལྟ་ན་ནི། དེའི་ཚེ་སངས་རྒྱས་ཀྱང་གཉེན་པོ་སྐྱེ་བ་དང་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་འགག་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་པས་འཁོར་བ་ཉིད་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྤྱོད་པ་དོན་མེད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན།

他人说："（胜义）若（涅盘）"等文[19]。如果说："对于断宗[20]而言，胜义是涅盘，而相反的，世俗岂不即是轮回？如果某时，依中观师汝之所说，胜义之中，远离一切生灭，相反而成立一切生灭相皆是世俗。若如是，尔时，佛亦是以生起对治、破不顺品为相的世俗，从而有应成为轮回的过失故，菩提的行持，当无意义！"

[180b.7]ངེས་པ་མེད་དེ་སྐྱེ་འགག་ཕན་ཚུན་འགག[21]་ཅིང་རྐྱེན་འདི་འབྱུང་བ་ཡིན་གྱི། གང་གི་ཚེ་ཁོ་བོ་ལ་ནི་ཤེས་པ་དོན་དམ་པར་མེད་ཀྱང་སྒྱུ་མ་ཙམ་དུ་གནས་པ་དེ་ལ་ཡུལ་སྒྱུ་མ་དེ་ལྟ་བུ་སྣང་བའི་ཕྱིར་ཉེས་པ་མེད་དོ་ཞེས་བྱ་

བའི་ཐ་ཚིག་གོ།

断言："不决定者，生灭互违，并且生此过失，而如果某时，于我而言，识虽胜义无，然仅住于幻化，于彼显现那般幻化之境故，无有过失。"

[181a.1]གཞན་གྱིས་ཕན་ཚུན་འགལ་བའི་ཉེས་པ་དེ་ཉིད་ལས་མ་གྲོལ་བ་ཉིད་དུ་བསྒྲུབ་པའི་ཕྱིར། གང་ཚེ་སེམས་ཉིད་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། དེ་ལྟར་ཡུལ་དང་སེམས་གཉིས་ཀ་སྒྱུ་མ་ཉིད་དུ་ཁས་ལེན་པ་ནི་གཉི་ག་ཡང་དོན་དམ་པར་རང་བཞིན་མེད་པའི་ཕྱིར་གང་ཞིག་གང་ལ་སྣང་སྟེ། དེ་ལྟ་བས་ན་ཡུལ་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་བཞིན་དུ་ཡོད་པ་ཤིན་ཏུ་ཡང་མི་འཐད་པས་ཕན་ཚུན་འགལ་བའི་ཉེས་པ་སོ་ན་གནས་ལ། ཁོ་བོ་ཅག་ནི་ཡུལ་སྒྱུ་མ་ཙམ་འདི་མེད་ཀྱང་རང་རིག་པའི་སྒོ་ནས་ཤེས་པ་ཉིད་དུ་ཁས་ལེན་པས་དམ་བཅས་པ་ལ་ཕན་ཚུན་འགལ་བའི་ཉེས་པ་མི་མཚུངས་སོ་ཞེ་ན།

他人为了成立——未脱离彼互违的过失故，而说"（幻境）若即心"等文[22]。如果说："如是境与心二者，若许为幻化，则二者皆是胜义无自性故，由何者显现何者呢？因此，境如现而有，亦极不合理，故互违的过失仍在。而我等虽许仅幻化境亦无，然从自证方面，即许为识，故所立宗不同样犯互违的过失。"

[181a.3]སློབ་དཔོན་གྱིས་ཉེས་པ་དེ་ཉིད་སོ་ན་གནས་པར་བསྒྲུབ་པའི་ཕྱིར། རལ་གྲི་སོ་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། ཇི་ལྟར་རལ་གྲི་སོ་དེ་ཉིད་ལ་བཅད་པར་བྱ་བ་དང་། གཅོད་པར་བྱེད་པ་གཉིས་མེད་པའི་ཕྱིར་རང་གིས་རང་མི་གཅོད་པ་བཞིན་དུ་ཤེས་པའི་ངོ་བོ་དེ་ཡང་རིག་བྱ་རིག་བྱེད་གཉིས་མེད་པའི་ཕྱིར། རང་གིས་རང་རིག་པ་མི་འཐད་དེ། དེ་བས་ན་ཡུལ་ཁས་མི་ལེན་པའི་ཕྱིར། ཤེས་པ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་མི་འཐད་པའི་ཉེས་པ་སོ་ན་གནས་ལ།

論師為了成立彼過仍在故，而说“（犹如）刀剑锋”等文[23]。犹如剑锋，对其自身无所割、能割二者故，自不割自，同样，彼识体亦无所知、能知二者故，自了知自，不合理。因此，不许境故，识胜义而有，不合理的过失仍然存在。

[181a.4]གང་གི་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་ཞེས་བྱ་བ་འདིས་ནི་རི་བོང་གི་རྭ་བཞིན་དུ་ཐམས་ཅད་དུ་མེད་པའི་དོན་ནི་མ་ཡིན་གྱི། སྣང་དུ་ཟིན་ཀྱང་དོན་དམ་པར་མེད་པའི་དོན་ཡིན་པས། དེ་བས་ན་ཡུལ་དང་ཤེས་པ་གཉིས་ག་དོན་དམ་པར་མེད་ཀྱང་སྣང་ཙམ་ཙམ་དུ་ཡོད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཡུལ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་དེ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་ཡོད་པས་ཉེས་པ་སོ་ན་གནས་པ་མ་ཡིན་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

此所说“谁之如幻”，其义非如兔角般，完全不存在，而是虽然显现，却胜义无。因此，其义谓：“境与识二者虽胜义无，但仅是显现而有故，彼如幻境，如实而有，不复有过。”

[181a.6]གཞན་གྱིས་ཤེས་པ་གཅིག་པོ་དེ་ལ་རིག་བྱ་དང་། རིག་བྱེད་གཉིས་ཀྱི་བདག་ཉིད་མ་གྲུབ་ཀྱང་། རང་རིག་པ་ཉིད་དུ་གཞུང་གཟུགས་པའི་ཕྱིར། གལ་ཏེ་མར་མེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། ཇི་ལྟར་མར་མེ་རང་གི་ངོ་བོ་ལ་རང་གསལ་བར་བྱ་བ་དང་། གསལ་བར་བྱེད་པ་གཉིས་མ་གྲུབ་ཀྱང་། གསལ་བར་བྱེད་པའི་རྐྱེན་ཉི་མ་ལ་སོགས་པ་གཞན་ལ་མ་ལྟོས་པར་གསལ་བའི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རང་གིས་རང་གསལ་བར་བྱེད་པ་དེ་བཞིན་དུ་ཤེས་པ་གསལ་བ་ཡང་རིག་པར་བྱ་བ་དང་། རིག་པར་བྱེད་པ་གཉིས་མེད་ཀྱང་། །རིག་བྱེད་གཞན་ལ་མི་ལྟོས་པར་རིག་པའི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཚུལ་གྱིས་རང་རིག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཡུལ་སྒྱུ་མ་ཙམ་མེད་དུ་ཟིན་ཀྱང་། ཤེས་པ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་འགལ་བ་མེད་དོ་ཞེ་ན།

他虽未成立彼一识为所知、能知二体性，然特为建立有自证之

论义故，而说“若谓如灯火”等文[24]。如果说：“如灯火自体虽不成立所明、能明二者，然不待其他能明之缘，如日等，是明自性故，自能明自。同样，明了识虽亦无所知、能知二者，然不待其他能知，是了知的自性故，以其理即能自证故。境者如幻虽无，而识胜义有，并不相违。”

[181b.1]སློབ་དཔོན་གྱིས་དཔེ་ཉིད་མ་གྲུབ་པའི་སྒོ་ནས། དེ་མི་འཐད་པར་བསྒྲུབ་པའི་ཕྱིར། མར་མེ་གསལ་བར་བྱེད་མ་ཡིན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། གལ་ཏེ་དེ་ལྟར་མར་མེ་དེ་གསལ་བའི་རང་བཞིན་དུ་ཁས་ལེན་ན་ནི། དེའི་ཚེ་རང་གིས་གསལ་བར་བྱེད་པ་ཤིན་ཏུ་ཡང་མི་འཐད་དེ། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རང་གིས་རང་གསལ་བར་བྱ་མི་དགོས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། གསལ་བའི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་མུན་པས་བསྒྲིབས་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་མི་གསལ་བ་མེད་པ་ལ། དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རང་གིས་རང་གསལ་བར་བྱ་མི་དགོས་པས་རང་གིས་རང་གསལ་བར་བྱེད་པ་མ་ཡིན་པ་བཞིན་དུ། འདིར་ཤེས་པ་ཡང་རིག་པའི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མ་རིག་པའི་ཆ་ཤས་མེད་ལ། དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རང་གིས་རང་རིག་པར་བྱ་མི་དགོས་པས་རང་གིས་རང་རིག་པར་བྱེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་བས་ན་རིག་པའི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཤེས་པ་རང་གིས་རང་རིག་པར་བྱེད་དོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཕྱོད་ཀྱི་གཏན་ཚིགས་འདི་ལ་འགལ་བའི་སྐྱོན་ཆགས་པ་ཉིད་དོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ།།

阿阇黎为了从喻不成立的层面，证成彼不合理故，而说“灯火非能明”等文[25]。其义谓：若如是承许灯火是明的自性，尔时，自己照明自己，亦极不合理。为什么呢？不需自己照明自己故。其理云何呢？是明的自性故，则没有不明——以“由黑暗所障蔽”为相，以彼之故，不需自己照明自己。故自己不能照明自己。同样，在此处，识亦是知的自性故，无不知的成份，以彼之故，不需自己了知自己，故自己不能了知自己。因此，所说“是知

的自性故，识自己能知自己”，汝之此因，有相违过。

[181b.4]ཡན་ལག་གི་དོན་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། གསལ་བར་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རང་གིས་རང་གསལ་བར་བྱེད་པ་མ་ཡིན་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏེ། གསལ་བར་བྱ་མི་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ཉིད་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། འདི་ལྟར་མུན་གྱིས་བསྒྲིབས་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་མི་གསལ་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་གསལ་བའི་རང་བཞིན་ཡིན་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ། །

当说支分义，所说能明，其义谓：自己不能照明自己，不需照明故。为何理由呢？谓如是，因为无以“由黑暗所障蔽为相”的不明故，从而断言：“彼是明的自性。”

[181b.5]སྔོན་པོ་དག་ནི་མཐུན་པའི་དཔེ་སྟེ། དེ་བཞིན་དུ་བཻ་ཌཱུརྱ་བཞིན་ནོ། །ཤེལ་ལྟ་བུ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྔོན་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་མི་མཐུན་པའི་དཔེ་སྟེ། ཇི་ལྟར་ཤེལ་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་སྔོན་པོ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །སྔོན་པོར་བྱེད་པའི་རྐྱེན་བཻ་ཌཱུརྱ་ལ་སོགས་པ་ལ་ལྟོས་པ་ཡིན་ལ་བཻ་ཌཱུརྱ་སྔོན་པོ་ཉིད་ནི་སྔོན་པོའི་རྒྱུ་ལ་མི་ལྟོས་ཏེ། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། དང་པོ་ནས་སྔོན་པོ་ཉིད་དུ་འདུག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ལྟ་བུའི་བཻ་ཌཱུརྱ་སྔོན་པོ་སྟེ། རང་ལ་རང་གི་སྔོན་པོར་བྱེད་དེ། སྔོན་པོར་བྱ་མི་དགོས་པའི་ཕྱིར་རང་ལ་སྔོན་པོར་མི་བྱེད་པ་བཞིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ། །

青色是同法喻，如吠琉璃。所说‘如晶’，是彼青色的异法喻，如水晶非自性青色故。观待能令成青色的缘——吠琉璃等，而青色吠琉璃则不待青色的因。为何理由呢？最初即有青色性故。断言：“如是青吠琉璃，能令自己成就自己的青色，不需做成青色故。如于自己不作成青色。”

[181b.7]ཡང་གཞན་གྱིས་ཤེས་པ་རང་རིག་པའི་བདག་ཉིད་དུ་བསྒྲུབ་པའི་ཕྱིར། རྐྱེན་གཞན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་

སྨོས་ཏེ། དེ་ལྟར་རང་རིག་པའི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རང་རིག་པར་བྱེད་ཅེས་བྱ་བ་མི་འཐད་དུ་ཟིན་ཀྱང་ཡུལ་གཟུགས་དང་མིག་གི་དབང་པོ་ལ་སོགས་པ་རྐྱེན་གཞན་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་ཤེས་པ་དེ་རང་རིག་པར་བྱེད་དོ་ཞེ་ན།

又他为了成立识是自证的体性故，而说“他缘”等文[26]。如果说：“如是所说‘是自证的自性故，能自证知’虽不合理，然以色境、眼根等他缘的力量，彼识能自证知。”

[182a.1]ཁྱེད་ཀྱི་ལུགས་ཀྱིས་ཆོས་ཐམས་ཅད་སེམས་ཙམ་དུ་འདུས་པ་ཡིན་པས། སེམས་ལས་མ་གཏོགས་པའི་རྐྱེན་གཞན་ཉིད་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་

汝宗归摄一切法于唯识中，因此，不属于心的其他缘不成立故。

རྐྱེན་གཞན་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་ཀྱང་ཤེས་པ་དེ་རང་རིག་པར་བྱེད་པ་ཉིད་དུ་མི་འཐད་དོ་ཞེས་བསྟན་པའི་ཕྱིར། གཟུགས་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །

为了说明“由其他缘的力量亦不应令识能自证”故，而说“色与”等文[27]。

[182a.1]དེ་ལྟར་ གནོད་པར་བྱེད་པའི་ཚད་མའི་སྒོ་ནས་ཤེས་པ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ཉིད་མི་འཐད་པར་བསྒྲུབས་ནས། ད་ནི་ཤེས་པ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ལ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པའི་ཚད་མ་མེད་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། མར་མེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ།

如是从能作妨难的量方面，成立识胜义有之不合理后，今为了

说明于识胜义有，无能成立的量故，而说“灯火”等[28]颂文。

[182a.3]མར་མེ་གསལ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་པར་ནི་དབང་པོའི་མངོན་སུམ་གྱི་རྟོགས་ཉམས་སུ་མྱོང་བའི་ཕྱིར། ཁས་ལེན་པར་རིགས་ན་ཤེས་པ་རང་གིས་རང་གསལ་བར་བྱེད་པ་མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ་གང་གིས་ཀྱང་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་རྟོག་པ་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཁས་བླང་བར་མི་རིགས་སོ་སྙམ་དུ་བསམས་པ་སྟེ། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རྟོག་པ་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཁས་ལེན་པ་ལ་ནི་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པའི་ཚད་མར་ཁྱབ་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ།།

其义谓：当作是思：“若灯火能明，由根现觉领纳故，理当承许，而识能自明，以任何现量亦不成立故，诸智者不应承许。”为何理由呢？诸智者承许，皆遍有能立的量故。

[182a.5]འོན་ཏེ་མངོན་སུམ་ཇི་ལྟར་མ་གྲུབ་སྙམ་པ་ལ། རེ་ཞིག་ཡིད་དང་དབང་པོའི་མངོན་སུམ་གྱིས་ནི་མི་འགྲུབ་སྟེ། དེ་གཉིས་ཀྱིས་ཡུལ་ནི་གཟུགས་དང་སྒྲ་ལ་སོགས་པ་གཟུགས་ཅན་གྱི་སྐྱེ་མཆེད་ལྔ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། རང་རིག་པའི་མངོན་སུམ་གྱིས་ཀྱང་མི་འགྲུབ་སྟེ། དེ་ཉིད་ནི་བཟོད་དཔྱོད་པའི་སྐབས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། རྣལ་འབྱོར་གྱི་མངོན་སུམ་གྱིས་ཀྱང་མི་འགྲུབ་སྟེ། ཚུ་རོལ་མཐོང་བ་རྣམས་ལ་རྣལ་འབྱོར་གྱི་མངོན་སུམ་གྱི་ཐ་སྙད་མི་འདོགས་པའི་ཕྱིར་རོ།།

如果这么想：“然则，如何不由现量成立？”
首先，不由意现量、根现量成立，彼二者的境是色、声等有色五处故；亦不由自证现量成立，是观察忍可彼的时候故；复不由瑜伽现量成立，于诸凡夫，不立瑜伽现量名言故。

[182a.6]དེ་བས་ན་རང་གིས་རང་གསལ་བར་བྱེད་ཀྱང་རུང་མི་བྱེད་ཀྱང་རུང་སྟེ། མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མས་མ་གྲུབ་

པའི་ཕྱིར་དམ་བཅས་ཀྱང་མི་འགྲུབ་པོ་སྙམ་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ། །

因此，断言：“自能明自，无论可否，由现量不成立故，立宗亦不成！”

[182a.7]གལ་ཏེ་མངོན་སུམ་གྱིས་མ་གྲུབ་ཀྱང་འབྲས་བུའི་རྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པ་རྗེས་སུ་དཔག་པས་འགྲུབ་པོ་སྙམ་ན། གལ་ཏེ་རང་རིག་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། གལ་ཏེ་བདེ་བ་ལ་སོགས་པར་ཉམས་སུ་མྱོང་བའི་རང་རིག་པ་མེད་ན་ཕྱིས་ཀྱང་དྲན་པ་སྐྱེ་བའི་རྒྱུ་རང་རིག་པ་ཞིག་ཡོད་པར་རྗེས་སུ་དཔག་པས་འགྲུབ་པོ་སྙམ་པ་ལ། དོན་དྲན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། དྲན་པའི་ཤེས་པ་སྐྱེ་བའི་སྒོ་ནས་རང་རིག་པའི་ཤེས་པ་དོན་དམ་པ་ཞིག་སྒྲུབ་མི་དགོས་ཏེ། གོང་དུ་ཇི་སྐད་བཤད་པའི་ཚུལ་གྱིས་རང་རིག་པ་དོན་དམ་པ་དེ་ནི་མི་འགྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ་སྙམ་དུ་བསམས་པའོ། །

如果这么想：“虽不由现量成立，然由依果因所生比量成立。”
而说“若无自证分”等[29]颂文。
如果这么想：“若无领纳乐等之自证，而以比量成立：有后复生起忆念之因——自证。”而说“念义”等[30]颂文。作如是思：“从生起忆念识之门，不需成立胜义自证识，以如上所说的情形，不成立胜义自证故。”

[182b.2]འོན་ཏེ་རང་རིག་པ་དོན་དམ་པ་དེ་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་མ་གྲུབ་ན་ཕྱིས་དྲན་པའི་ཤེས་པ་སྐྱེ་བ་མི་འཐད་དོ་ཞེ་ན། དོན་དམ་པ་མེད་ཀྱང་རང་རིག་པ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པའི་དབང་གིས་དྲན་པའི་ཤེས་པ་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར་དེ་དྲན་ནོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །

问：“然若胜义自证，非成立有，则生后忆念识，不应道理。”
答言：“虽无胜义，而由自证名言有增上，生起念识故，而忆念彼。”

[182b.2]འོན་ཏེ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་ཡང་མི་འཐད་དེ། རང་བཞིན་མེད་པར་ཁས་ལེན་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེ་ན། འདི་ལྟར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། མཐོང་བ་དང་ཐོས་པ་ལ་སོགས་པ་ཀུན་རྫོབ་ནི་འདིར་མི་འགོག་པའི་ཕྱིར་དང་། འོ་ན་འདིར་ཅི་ཞིག་འགོག་སྙམ་པ་ལ། འདིར་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། འདི་ནི་སྡུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་འབྱུང་བའི་རྒྱུ་དངོས་པོར་ཞེན་པ་དགག་པའི་ཕྱིར། ཡང་དག་པའི་རང་བཞིན་འགོག་གོ་སྙམ་དུ་བསམས་པའོ། །

问：“然而世俗有亦不合理，承许无自性故。”
论说“如是”等[31]颂文，此处不破见闻等世俗故。
如果这么想：“那么，此处破何？”
论说“此处（所遮者）”等颂文。此破生一切苦之因——耽著实事故。作如是思：“破真实自性也！”

[182b.4]ད་ནི་ཡུལ་བདེན་པ་གཉིས་ལ་དམིགས་པའི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རྣལ་འབྱོར་བསྒོམ་པར་བྱ་བར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་[182b.5]ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་དྲི་བའི་ཚིག་བཀོད་དེ། གཞན་དག་འདི་སྙམ་དུ་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་ཤེས་པ་ནི་སྒྲིབ་པ་སྤོང་བའི་རྒྱུ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རྟོག་པ་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱིས་བསྒོམ་པར་མི་བྱ་སྟེ། དཔེར་ན་སྒྱུ་མ་མཁན་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ་སྙམ་དུ་སེམས་ན། དེ་བྱེད་པའི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ།

今說，為了緣於二諦境的空性故，當修瑜伽，故列舉疑問句“如幻”等[32]颂文，若他作是念：“知空非断障之因故，诸有智者不应当修，如幻师等。”则答说“幻师”等[33]颂文。

[182b.6]ཡོངས་སུ་ཞེན་པ་འབྱུང་བའི་རྒྱུ་ནི་གཉིས་ཏེ། ནང་གི་ཚུལ་བཞིན་མ་ཡིན་པ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་མ་སྤངས་པ་དང་། ཕྱི་རོལ་ན་རྟག་པར་བྱ་བའི་ཡུལ་ཉེ་བར་གྱུར་པ་ཡིན་པ་ལས། སྒྱུ་མ་མཁན་ལ་ནི་དེ་གཉི་ག་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་རེ་ཞིག་མ་བརྟགས་པའི་ཚེ་ཞེན་པ་སྐྱེ་བ་ནི་རིགས་པ་ཡིན་ན་

其义谓：发生耽著之因有二：内未断非理作意；外施设之境近前。幻师具彼二者故，暂时未审察的时候，生起耽著，则是合理。

[182b.6]གང་གི་ཚེ་རྣལ་འབྱོར་པ་ ཆེན་པོ་བསྐལ་པ་གྲངས་མེད་པ་གསུམ་གྱིས་བར་དུ་སྟོང་པ་ཉིད་ལ་གོམས་པར་བྱས་པ་ནི་དངོས་པོར་ཞེན་པའི་བག་ཆགས་སྤོང་བས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལག་མཐིལ་དུ་སྐྱུ་རུ་རའི་འབྲུ་བཞག་པ་བཞིན་དུ་གཟིགས་ཀྱང་ཞེན་པ་མི་མངའ་བའི་ཕྱིར་ཉོན་མོངས་པ་མི་འབྱུང་བས་དེ་བས་ན་སྒྲིབ་པ་སྤོང་བའི་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཕྱིརསྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་བསྒོམ་པར་བྱའོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ།།

如果某时，大瑜伽师于三大阿僧祇劫修习空性，断除耽著实事的习气，观一切法，如掌中庵摩罗果，而无耽著故，不生烦恼。因此，是断障之因故，当修空性瑜伽。

[183a.1]འོ་ན་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་ཇི་ལྟར་བསྒོམ་པར་བྱ་སྙམ་པ་ལ། གང་གི་ཚེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། རེ་ཞིག་གཅིག་དང་དུ་མ་དང་བྲལ་བ་ལ་སོགས་པས་སྤྱོད་པའི་དུས་གང་གི་ཚེ་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་དངོས་པོ་གང་ཞིག་མེད་དོ་ཞེས་བརྟགས་ཤིང་དགག་པར་བྱ་བའི་དངོས་པོ་ཡོད་པ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མ་རྙེད་པའི་དུས་དེའི་ཚེ་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་མངོན་པར་ཞེན་པ་མི་འབྱུང་ལ་འདི་ལྟར་དགག་བྱ་མ་གྲུབ་པ་ཉིད་ཀྱིས་བཀག་པ་ཡང་མ་གྲུབ་པར་ཤེས་པའི་ཚེ་མེད་དོ་ཞེས་བྱ་བར་ཡང་མངོན་པར་མི་ཞེན་པའི་ཕྱིར་མེད་པར་ཞེན་པའི་རྟོག་པ་ཉིད་ཀྱང་སྤོང་བར་འགྱུར་རོ།།

作如是思:“那么，如何修习空性瑜伽？”而说“若时”等[34]颂文。其义谓：若首先以离一、多等作观察时，观察：“色等某实事无”。所破实事，无少可得为有，尔时，不生耽著为有性。如是，由所破不成故，知破亦不成时，复不耽著“无”故，亦当断除耽著“无”之分别心。

[183a.3]དེ་ལྟར་གང་ཚེ་དངོས་པོ་དང་དངོས་པོ་མེད་པ་གཉི་ག་རྣལ་འབྱོར་པའི་བློའི་མདུན་དུ་མི་གནས་ཏེ་གཟུང་བའི་ཆ་ལ་མི་སྣང་བའི་དུས་དེའི་ཚེ། རྣམ་པ་གཞན་གསུམ་པ་ནི་མེད་པའི་ཕྱིར་ཅིར་ཡང་དམིགས་པ་མེད་པའི་སྒོ་ནས་རྟོག་པ་ཐམས་ཅད་རབ་ཏུ་ཞི་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ།།

如是，若在某个时候，实法与无实法二者，皆不住于瑜伽师的心前，在所取分上不显现的那个时候，由于无第三种其他行相故，从任何方面皆无所得之门，一切分别心当最极寂静！

[183a.4]འོན་ཏེ་དེ་ལྟར་རྟོག་པ་མི་མངའ་ན་གདུལ་བྱ་རྣམས་ལ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གཟུགས་ཀྱི་སྐུར་སྣང་བ་མི་འཐད་དོ་ཞེ་ན། རྟོག་པ་མི་མངའ་ཡང་གདུལ་བྱའི་བསོད་ནམས་ཀྱིས་ཡིད་བཞིན་གྱི་ནོར་བུ་དང་དཔག་བསམ་གྱི་ཤིང་བཞིན་དུ་སྣང་བ་ལ་འགལ་བ་མེད་དོ་སྙམ་དུ་བསམས་ནས། ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་སོ།།

问：“然而，若无如是分别心，则于诸所化机，显现佛色身，当不合理。”

考虑到：“虽无分别心，然由所化机的福德，犹如摩尼宝、如意树般显现，并不相违”，而说“摩尼如意树”等颂文[35]。

[183a.5]འོན་ཏེ་དེ་ལྟར་རྟོག་པ་མི་མངའ་བ་ཉིད་ཡིན་ན་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་མཛད་པ་འགལ་ལོ་ཞེ་ན། སྔར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་གནས་སྐབས་ཀྱི་རྟོག་པའི་འཕེན་ཤུགས་ཀྱིས་སངས་རྒྱས་ཉིད་ལ་རྟོག་པ་མི་མངའ་ཡང་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་མཛད་པ་མི་འགལ་ཏེ། དཔེར་ན་མཁའ་ལྡིང་གི་མཆོད་སྡོང་དང་འདྲའོ་སྙམ་ནས། མཆོད་སྡོང་གྲུབ་པས་ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་ཏེ།

问："然而，若无如是分别心，则与利益有情相违。"
由往昔菩萨位分别心的牵引力，佛虽无分别，然能利益有情，并不相违，想到"如同大鹏金翅鸟的塔"，而说"如人修鹏塔"等颂文[36]。

[183a.6]འདི་དག་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་ལ་རྟོག་པ་མེད་པ་སྟོན་པ་ཡིན་གྱི་སྐུ་དང་ཡེ་ཤེས་ཉིད་ཀྱང་མི་མངའ་བར་སྟོན་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཕྱིའི་དོན་ཡོད་པར་སྨྲ་བའི་དབུ་མའི་ལུགས་ལ་དེ་དག་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་བཞིན་དུ་མི་འགལ་བའི་ཕྱིར་དང་། རྨི་ལམ་གྱི་དོན་ལ་སོགས་པ་ཡང་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་བཞིན་ཁས་ལེན་པའི་ཕྱིར།

这些颂文是说，佛地无有分别心，而不是说亦无身与智慧。对于说有外境的中观宗，彼等如所显现并不相违故，并且梦境等亦如所显现而承许故。

[183a.7]དེ་བས་ན་དཔེ་ཡིད་བཞིན་གྱི་ནོར་བུ་དང་། དཔག་བསམ་གྱི་ཤིང་དང་། མཆོད་སྡོང་ལ་སོགས་པ་ཡང་རྟོག་པ་མེད་བཞིན་དུ་དེ་དང་དེ་ལྟར་སྣང་བ་དང་། དེ་དང་དེ་ལྟར་དོན་བྱེད་པ་ཡིན་གྱི། དེ་དག་རང་ཉིད་ཀྱང་མེད་པ་ནི་མ་ཡིན་པ་བཞིན་නོ།།

因此，比喻如摩尼宝、如意树、塔等亦是，虽无分别，然能作

这样或那样的显现，而且能作这样或那样的利益，而它们自己也并非不存在。

[183b.1]དེ་བས་ན་ལ་ལ་དག་ན་རེ་འདི་འགོག་པར་སྨྲ་བའི་དབུ་མ་ཡིན་ཞེས་ཟེར་རོ་ཞེས་གྲག་སྟེ། བདག་གིས་ནི་དེ་ལྟར་མ་མཐོང་ངོ་།།

因此，据传有人说："此是指讲说（以）'破除'（为宗）的中观（师）。"我则不如是见。

[183b.1]དེས་ནི་སྒྲིབ་པ་སྤོང་བའི་རྒྱུ་ཉིད་དུ་བསྟན་ནས། ད་ནི་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་ཡེ་ཤེས་ཐོབ་པར་བྱེད་པའི་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་བསྒོམ་པར་བྱ་བ་ཉིད་དུ་བསྟན་པ། ཉོན་མོངས་པ་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ།།

说明彼断障的因后，由于是证得一切智智的因，今说当修习空性瑜伽，颂曰："烦恼（所知障，空性能对治）"等[37]文。

[183b.2]ད་ནི་རང་གི་སྙེ་པ་བྱེ་བྲག་ཏུ་སྨྲ་བ་དག་ན་རེ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ནི་སངས་རྒྱས་ཐོབ་པར་བྱེད་པའི་ལམ་ཉིད་དུ་དགེ་སློང་ཀླུ་སྒྲུབ་ལ་སོགས་པས་བཤད་པར་ཟད་ཀྱི། སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གསུངས་པ་མ་ཡིན་པས་དེའི་ཕྱིར་བསྒོམ་པར་མི་བྱའོ་ཞེས་ཟེར་བ་དག་གི་ལོག་པར་རྟོག་པ་དགག་པའི་ཕྱིར། ལམ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། མན་ངག་བརྒྱུད་པས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་འཕགས་པ་འོད་སྲུངས་ཆེན་པོ་ལ་གཏད། དེས་ཀུན་དགའ་བོ་ལ་གཏད། དེས་ཤ་ནའི་གོས་ཅན་ལ་གཏད། དེས་ཉེ་པ་གུབ་ཏ་ལ་གཏད། དེས་མི་ཚ་ག་ལ་གཏད་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་སོ།།

今有自部毗婆沙师说：“大乘是能成佛之道，唯是由比丘龙树等所说而已，并非佛说，故不应修。”为破斥他们的邪分别故，而说“以此道”等文[38]。所说“由教授传承”，是说世尊付法于圣者大迦叶，他（大迦叶）付法于阿难，他（阿难）付法于奢搦迦[39]，他（奢搦迦）付法于优婆鞠多（小护），他（优婆鞠多）付法于提多迦（有愧）等。

[183b.4]ད་ནི་མཚུངས་པ་ཉིད་དུ་བསྒྲུབ་པའི་ཕྱིར། ཁྱོད་ཀྱི་གཞུང་གིས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་ཏེ། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་ཉན་ཐོས་པ་ཁྱོད་ཀྱི་གཞུང་གིས་བྱང་ཆུབ་ཐོབ་པར་བྱེད་པ་ཡིན་པར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཉིད་དུ་ཡང་ཇི་ལྟར་འགྲུབ་སྟེ། མཚུངས་སོ་སྙམ་དུ་བསམས་པའོ། །

今为成立同等故，而说“大乘若不成，汝教云何成”等文[40]。谓作这般思考：“若非如是，又如何成立‘以声闻人你们的教典能证得菩提’是佛语呢？二者同等。”

[183b.5]དེ་ལ་ཡིད་ཆེས་དེ་འགྲུབ་ན། །ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕ་རོལ་པོ་དག་འདི་སྐད་དུ་ཁོ་བོ་ཅག་གཞུང་དེ་ལ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཉིད་དུ་ཡིད་ཆེས་པའི་མན་ངག་བརྒྱུད་པས་འགྲུབ་པོ་སྙམ་ན། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཡང་ཡིད་ཆེས་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཡང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཉིད་དུ་ཡིད་ཆེས་པ་ན་མན་ངག་བརྒྱུད་པ་ལས་འགྲུབ་པ་ཉིད་དུ་ཤེས་པར་གྱིས་ཤིག་ཅེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

所说“信彼而成彼”[41]，谓对方说此言：“由我们信彼教典是佛语的教授传承而成立！”所说“由亦信大乘”，其义谓：若信大乘也是佛语，则应了知：从教授传承而成立。

[183b.6]གཉི་ག་འདོད་པ་བདེན་ན་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ནི། གལ་ཏེ་ཕ་རོལ་པོ་འདི་སྙམ་དུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཉིད་རྣམ་པར་གཞག་པ་ནི་ཁྱེད་དང་ཙུ་བུ་ཅག་གཉི་གས་འདོད་པ་ཡིན་ན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཉིད་དུ་བདེན་པ་ཡིན་གྱི། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ནི་ཁོ་བོ་ཅག་གིས་མི་འདོད་པའི་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཉིད་དུ་བདེན་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན།

所說“二皆许故真”[42]，如果对方作如是想：“立为佛语，乃是你与我方二者都认可的，因此真正的是佛语；而我方不许大乘，所以不是真正的佛语。”

[183b.7]འོ་ན་ནི་དེའི་ཚེ་རིག་བྱེད་རྣམས་ཀྱང་བདེན་པར་འགྱུར་ཞེས་པ་ནི་རིག་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་རྣམས་ཀྱང་དུག་ལ་སོགས་པ་ཞི་བར་བྱེད་པའི་ནུས་པ་དང་ལྡན་པར་གཉི་གས་འདོད་པའི་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཉིད་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཉིད་དུ་རྣམ་པར་བཞག་པ་གཉི་ག་འདོད་པ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཉིད་ནི་རིགས་པར་འཐད་པ་མ་ཡིན་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

所说“那么，尔时，诸吠陀亦当成真”[43]，其义谓：诸吠陀的文句也具有静息毒等的功能，双方都认可故，应当成为佛语。因此，所说“双方共许立为佛语”并非正理。

[184a.2]འོན་ཏེ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཉིད་དུ་རྣམ་པར་བཞག་པ་ནི་མདོ་སྡེ་ལ་འཇུག་འདུལ་བ་ལ་སྣང་། མཚན་ཉིད་དང་མི་མཐུན་མེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ན་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ནི་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ཏེ། ཇི་ལྟ་ཞེ་ན། ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པའི་ལུང་ལས་ནི་བསགས་པ་ལ་སོགས་པ་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་གསུང་ལ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལས་ནི་བཀག་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་མདོ་སྡེ་དང་འགལ་བས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བསམས་ནས། གལ་ཏེ་ཕན་ཚུན་འགལ་ཞེས་བྱ་བ་སྨྲས་སོ། །

作如是思：“然而，若说‘立为佛语者，是入于经部，见于律部，无不顺相’，大乘不然，何以故？声闻乘教说有积集等，而大乘破故，故违于经部，不是佛语”，而说“若互违”等文[44]。

[184a.3]འོན་ཏེ་དེ་ལྟར་ཕན་ཚུན་མི་མཐུན་ པ་ཙམ་གྱིས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཉིད་དུ་མི་འགྱུར་ན་ནི་དེའི་ཚེ་འདུལ་བ་ལ་སོགས་པ་དོར་དགོས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་ཁྱེད་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལུང་ལས་ཀྱང་ཕན་ཚུན་མི་མཐུན་པའི་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་དོར་དགོས་པ་ཉིད་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ། །

其义谓：所说“然而，如果仅由相互不同而不成佛语，尔时，必须弃舍毗奈耶等！”汝声闻教中也相互不同故，就成此过失：应须弃舍（佛语），从而说“不是佛语”[45]。

[184a.4]འོན་ཏེ་དེ་ནི་སེམས་ཅན་མོས་པ་མི་མཐུན་པ་རྣམས་དགའ་བར་བྱ་བའི་དོན་དུ་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ན་མི་མཐུན་པ་ཡིན་ཡང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཉིད་དུ་མི་འགལ་ལོ་ཞེ་ན་

然如果说：“彼是为令不同胜解的诸有情欢喜而说故，虽是不同，并不违于佛语。”

[184a.5]འོན་ཏེ་ཁོ་བོ་ཅག་ལ་ཡང་མཚུངས་སོ་སྙམ་ནས། སེམས་ཅན་མི་མཐུན་དགའ་བྱའི་ཕྱིར། །གསུངས་པ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལུང་ལ་ཡང་མི་འདོད་དམ་སྙམ། དེ་ཡང་སེམས་ཅན་མོས་པ་མི་མཐུན་པ་རྣམས་དྲང་བར་བྱ་བའི་དོན་དུ་གསུངས་པ་ཡིན་པས། ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལུང་དང་མི་མཐུན་པ་ཡིན་ཡང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཉིད་དུ་མི་འགལ་ལོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

作如是念：“而我等也是一样”，而说“不同有情喜，为此而说”[46]，岂不也许于大乘教？彼亦是为了引导[47]诸不同胜解有情而说，虽与声闻教不同，然并不违于佛语。

[184a.6]ད་ནི་མཇུག་བསྡུ་བའི་ཕྱིར། དེ་ལྟར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །སུན་འབྱིན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་མ་ཡིན་པ་ཉིད་དུའོ། །ཐེ་ཚོམ་མེད་པར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་ཡིན་ནམ་མ་ཡིན་ཞེས་བྱ་བའི་ཐེ་ཚོམ་མོ།།

今结义故，而说“如是”等文[48]。所说“破除”，是指非佛语。“切莫心生疑”是指疑心是否为佛语。

[184a.7]ད་ནི་ལས་དང་པོ་པ་དག་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་བསྒོམ་པ་ལ་མི་སྐྲག་པར་བྱའོ་ཞེས་བསྟན་པའི་ཕྱིར། སྡུག་བསྔལ་བསྐྱེད་དངོས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ།།

今为说“诸初业者不应恐惧修习空性瑜伽”，而说“执实能生苦”等文[49]。

[184b.1]སྟོང་ཉིད་འཇིགས་པ་ཞི་བྱེད་ན། །ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྡུག་བསྔལ་ཞི་བར་བྱེད་པའི་རྒྱུ་ཡིན་ན་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ།།

所说“空性能息怖”[50]，其义谓：“如果是能静息痛苦的因。”

[184b.1]ད་ནི་གང་འཇིགས་པར་འགྱུར་བའི་བདག་ཅེས་བྱ་བ་མ་གྲུབ་པས། སྟོང་པ་ཉིད་བསྒོམ་པ་ལ་འཇིགས་པར་མི་བྱའོ་ཞེས་བསྟན་པའི་ཕྱིར། བདག་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ།།

今为宣说“‘当生怖畏之我’不成立故，不应怖畏修习空性！”[51]，而说“若我若稍存”等文。

[184b.1]བདག་ཇི་ལྟར་མ་གྲུབ་ཅེ་ན། རེ་ཞིག་གཟུགས་བདག་མ་ཡིན་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། སོ་དང་སྐྲ་སེན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། དེ་དག་ནི་བདག་མ་ཡིན་ཏེ། བདག་དང་མཚན་ཉིད་མི་མཐུན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། སོ་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་ནི་མི་རྟག་པ་དུ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། བདག་ནི་རྟག་པ་གཅིག་པུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་དེ་དག་བདག་བཞིན་དུ་རྟག་པ་དང་གཅིག་པུ་ཉིད་དུ་འགྱུར་བ་འམ། ཡང་ན་ནི་བདག་ཀྱང་མི་རྟག་པ་དུ་མ་ཉིད་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །

问：“我如何不成立？”

首先为了说明色非我故，而说“齿发甲”等文[52]。它们非我，与我相不同故；如何不同？齿等它们是无常、多故，我是常、一故。（假若它们是我，）或者它们如我般，应当成为常、一，或者我亦应当成为无常、多故。

[184b.3]ད་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཕུང་པོ་བདག་མ་ཡིན་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། རྣམ་ཀུན་དུ། །རྣམ་ཤེས་དྲུག་ནི་བདག་མ་ཡིན། །ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་ཏེ། དེ་དག་ནི་ཡུལ་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ལ་སོ་སོར་འཛིན་པ་ཡིན་ལ་བདག་ནི་ཐམས་ཅད་ལ་འཛིན་པའི་ཕྱིར། དེ་དག་ཀྱང་བདག་མ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་ཡིན་ན་ནི་དེ་དག་ཀྱང་བདག་ཉིད[53]་དུ་རེ་རེས་ཀྱང་ཡུལ་ཐམས་ཅད་འཛིན་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་བ་འམ། ཡང་ན་ནི་བདག་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་ཡུལ་རེ་རེ་ལ་འཛིན་གྱི། ཐམས་ཅད་མི་འཛིན་པ་ཉིད་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །

今为了说明识蕴非我故，而说“六识皆非我”[54]。它们是各别执取色等诸境，而我是执取一切故。它们亦非我。如果是我，

它们也如我般，每一个亦皆应当执取一切境；或我也如它们般，只应执取一一境，而不应执取一切境故。

[184b.5]ད་ནི་ཡིད་བདག་མ་ཡིན་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། གལ་ཏེ་ཡིད་ན་ནི་[55]ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། ཡིད་ནི་འགགས་མ་ཐག་པ་ཡིན་པས། ད་ལྟར་མེད་པ་ཡིན་ལ། བདག་ནི་རྟག་པ་ཡིན་པས་ད་ལྟར་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་ཡིན་ན་ནི་བདག་བཞིན་ཡིད་ཀྱང་ད་ལྟར་ཡོད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར། ཡིད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཉམས་པར་འགྱུར་བའམ། ཡང་ན་ནི་ཡིད་བཞིན་དུ་བདག་ཀྱང་ད་ལྟར་མེད་པས་བདག་གི་མཚན་ཉིད་ཉམས་པར་གྱུར་པའི་ཕྱིར་རོ། །

今为了说明意非我故，而说“若意”等文[56]。意灭已无间，故现在无，而我是常故，现在而行故。假若意是我，则如我般，意亦应当现在有故，当退失意相；或如意般，我亦现在无故，我相当退失故。

[184b.7]ད་ནི་མ་འོངས་པའི་སེམས་བདག་མ་ཡིན་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། འོན་ཏེ་མ་འོངས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། མ་འོངས་པའི་སེམས་མ་བྱུང་བས་ད་ལྟར་མེད་པ་ཡིན་ཞིང་། བདག་ནི་རྟག་པས་ད་ལྟར་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་ཡིན་ན་ནི་མ་འོངས་པའི་སེམས་བཞིན་བདག་ཀྱང་ད་ལྟར་མེད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་བའམ། ཡང་ན་བདག་བཞིན་དུ་མ་འོངས་པའི་སེམས་ད་ལྟར་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །

今为了说明未来的心非我故，而说“然而未来”等[57]文。未来的心未发生故，现在是无，而我是常故，现在有故。若是我，则如未来的心，我亦应当现在变成无；或者如我般，未来的心应当现在即有故。

[185a.1]ད་ནི་ད་ལྟར་བའི་སེམས་བདག་མ་ཡིན་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། གལ་ཏེ་བུམ་སེམས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། གལ་ཏེ་ད་ལྟར་གྱི་དུས་སུ་བདག་ཏུ་འཛིན་པའི་སེམས་དེ་བདག་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། མི་རུང་སྟེ། དེ་ནི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་ཡིན་ན་དེ་བདག་ཏུ་འཛིན་པའི་སེམས་ཡིན་པར་མི་རུང་སྟེ། ཡུལ་གྱི་ངོ་བོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དཔེར་ན་བུམ་པ་ཡིན་ན་བུམ་པ་ལ་འཛིན་པའི་སེམས་ཡིན་པར་མི་རུང་བ་བཞིན་ནམ་བུམ་པ་ལ་འཛིན་པའི་སེམས་ཡིན་ན་བུམ་པ་ཡིན་པར་མི་རུང་བ་བཞིན་ནོ། །

今为了说明现在的心非我故，而说“若瓶心”等文[58]。如果说：“现在时执我的心是我。”不可，它是有境故。若是，它不可是执我的心，是境的体性故。如若是瓶，则不可是执瓶的心；或者若是执瓶的心，则不可是瓶般。

[185a.3]ད་ནི་འདས་པའི་སེམས་བདག་མ་ཡིན་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། གལ་ཏེ་བྱུང་སེམས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། འདས་པའི་སེམས་ནི་འགགས་ནས་མེད་པའི་ཕྱིར་དང་། བདག་ནི་རྟག་པ་ཡིན་པས་ད་ལྟར་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་ཡིན་ན་ནི་འདས་པའི་སེམས་བཞིན་དུ་བདག་ཀྱང་འགགས་ནས་མེད་པར་འགྱུར་བའམ། ཡང་ན་ནི་བདག་བཞིན་དུ་འདས་པའི་སེམས་ཀྱང་ད་ལྟར་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་འགྱུར་བས། དེ་གཉིས་ཀྱི་སོ་སོའི་མཚན་ཉིད་ཉམས་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །

今为了说明过去的心非我故，而说“若已生心”等文[59]。过去的心已破灭不存在故，而我是常，现在有故。若是，如过去的心，我也应当破灭不存在；或者如我般，过去的心现在亦应当有，彼二者各自之相则当失坏故。

[185a.4]དེ་ལྟར་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཕུང་པོ་བདག་མ་ཡིན་པར་བསྟན་ནས། ད་ནི་ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་བདག་མ་

ཡིན་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། གལ་ཏེ་བདག་མིག་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། མིག་གི་ཁམས་ནི་གཟུགས་ལ་ཡོངས་སུ་འཛིན་གྱི་སྒྲ་ལ་སོགས་པ་གཞན་ཡོངས་སུ་མི་གཅོད་པའི་ཕྱིར་དང་། བདག་ནི་ཐམས་ཅད་འཛིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་མ་ཡིན་ན་མིག་གི་ཁམས་བཞིན་དུ་བདག་གིས་ཀྱང་སྒྲ་མི་ཐོས་པར་འགྱུར་བའམ། ཡང་ན་ནི་བདག་བཞིན་དུ་མིག་གི་ཁམས་ཀྱིས་ཀྱང་ཐམས་ཅད་འཛིན་པ་ཉིད་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །

如是说明识蕴非我后，今为说明十八界非我故，而说“若我眼”等文[60]。眼界取色等，而不决断其他声等；我则取一切故。不然，则如眼界般，我亦当不闻声；或如我般，眼界应当取一切故。

[185a.6]མིག་གི་ཁམས་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་མཚན་ཉིད་མི་མཐུན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པའི་རིགས་པ་དང་། སོ་སོའི་མཚན་ཉིད་ཉམས་པར་ཐལ་བར་འགྱུར། །འགྱུར་ཞེས་བྱ་བ་བཟློག་པ་གནོད་པ་ཅན་གྱི་ཚད་མས་ཅི་རིགས་སུ་སྦྱར་བར་བྱའོ། །

以所说“如眼界般，相不顺故”，能立正理，及对于反方所说“各自之相则应当失坏”，有妨害之量，随其所应配合。

[185a.7]ད་ནི་ཚོར་བ་དང་འདུ་ཤེས་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པའི་འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕུང་པོ་སྟེ། དངོས་སུ་སེམས་ལས་བྱུང་བ་རྣམས་བདག་མ་ཡིན་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། དེ་བཞིན་བདེ་མིན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། བདེ་བ་ནི་བདེ་བར་ཉམས་སུ་མྱོང་གི་སྡུག་བསྔལ་ལ་སོགས་པར་ཉམས་སུ་མི་མྱོང་བའི་ཕྱིར་རོ། །

今为了说明受、想、及相应行蕴，直接从心所生的诸心所非我故，而说“如是非乐”等文。乐领纳乐，而不领纳苦等故。

[185b.1]ཚོར་བ་བདེ་བ་ནི་བདག་མ་ཡིན་ཏེ། གལ་ཏེ་ཡིན་ན་བདག་བཞིན་དུ་ཚོར་བ་བདེ་བས་ཀྱང་ཐམས་ཅད་ཉམས་སུ་མྱོང་བར་ཐལ་བར་འགྱུར་བའམ། ཡང་ན་ཚོར་བ་བདེ་བ་བཞིན་དུ་བདག་གིས་ཀྱང་བདེ་བ་འབའ་ཞིག་ཉམས་སུ་མྱོང་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་སྡུག་བསྔལ་ལ་སོགས་པ་གཞན་དག་ལ་ཅི་རིགས་སུ་སྦྱར་རོ། །

乐受非我，若是我，则如我般，乐受亦应当领纳一切；或如乐受般，我亦当唯领纳乐故。如是于其他苦等，随其所应而配合。

[185b.2]ད་ནི་སྐབས་ཀྱི་དོན་གྱི་མཇུག་བསྡུ་བའི་ཕྱིར། དེ་ལྟར་བདག་ཏུ་རུང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །

今为了总结这部分正文之义，而说“如是可为我”等文。

[185b.3]ད་ནི་ མུ་སྟེགས་གྲངས་ཅན་པས་བདག་སེམས་པ་ཡོད་པའི་བདག་ཉིད་དུ་འདོད་པ་དང་། བྱེ་བྲག་གི་སེམས་པ་མེད་པ་བདག་ཉིད་དུ་འདོད་པ་དེ་དག་གཉི་ག་ཡང་སེམས་ལས་མ་གཏོགས་པ་ཉིད་དུ་ཁས་བླངས་པའི་ཕྱིར་བདག་ཉིད་ཡིན་པར་མི་འཐད་དོ་ཞེས་བསྟན་པའི་དོན་དུ། སེམས་འདི་ཉིད་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །

数论外道计我是有心的自性，胜论计无心是我性，他们二者亦是承许我不属于心故，今为了说明不应是我故，而说“此心”等文。

[185b.4]ད་ནི་བདག་གྲུབ་ཏུ་ཟིན་ཀྱང་རྟག་པ་ཉིད་ཀྱིས་ན་ལས་དང་འབྲས་བུ་ཇི་ལྟར་ཡང་མི་འཐད་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། ལུས་ལ་སོགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །

今为说明纵已成立我，然由常性，业与果不管怎样，皆不合理故，

而说“身等”文。

[185b.4]བདག་མེད་ཀྱང་དངོས་པོ་མི་རྟག་པ་ལས་དང་འབྲས་བུ་མི་འགལ་བར་ཕྱི་རོལ་དང་ནང་གི་དཔེ་གཉིས་ཀྱིས་{གོ་རིམས་,གོ་རིམ་}བཞིན་དུ་བསྟན་པའི་ཕྱིར། ས་བོན་ལ་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་དང་། བྱིས་པའི་ལུས་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ།།

为了以外内二喻依次说明虽是无我，然无常事不相违业果故，而说“种子”等文及“童稚之身”等文。

[185b.5]ད་ནི་ལུས་ལ་སོགས་པ་མི་རྟག་པ་ཡིན་པ་བསྟན་པའི་ཕྱིར། མངལ་ན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །ཇི་ལྟར་མི་རྟག་པར་འགྱུར་བའི་ཚུལ་བསྟན་པའི་ཕྱིར། དཔེར་ན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །དེ་ལྟར་ནི་མ་གྲུབ་ཀྱི་སོ་སོའི་རྒྱུད་ལས་སྐྱེ་ཞིང་འཇིག་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། དེ་ལྟར་སེམས་ཅན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ།།

今为了说明身等是无常故，而说“胎中”等文。为了说明如何成无常的道理故，而说“譬如”等文。为了说明从如是不成立的各各心续中生起并坏灭故，而说“如是有情”等文。

[185b.6]སེམས་ཅན་མེད་ཀྱང་སྙིང་རྗེ་བྱ་བ་མི་འགལ་བར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། གལ་ཏེ་སེམས་ཅན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། དགོས་པའི་དོན་དུ་ཞེས་བྱ་བ་ནི། ཐ་སྙད་གདགས་པ་སླ་བའི་ཕྱིར་ཏེ། སྐྱེས་བུ་ལྷ་སྦྱིན་ཞེས་བྱ་བར་ཐ་སྙད་མ་བཏགས་པར། གཟུགས་དང་ཚོར་བ་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་ཐ་སྙད་གདགས་དཀའ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་དང་། འཇིག་རྟེན་པ་དང་མཐུན་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཏེ། འཇིག་རྟེན་ལ་ཡང་གང་ཟག་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པར་གྲགས་ཀྱི་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་ཙམ་དུ་མ་གྲགས་པའི་ཕྱིར་དང་ལུང་དང་མཐུན་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཏེ། ལུང་ལས་ཀྱང་སྐྱེས་བུ་གང་ཟག་འདི་ནི་ཁམས་དྲུག་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པར་གསུངས་ཀྱི། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་

འདི་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་མ་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

为了说明虽无有情，然不违于发悲心故，而说“若有情”等文[61]。所说“为了所为”：易施设名言故，如果未于士夫，施设“天授”之名，以“色、受”等则难以施设名言故；为了随顺世间故，世间也传称“补特伽罗”，而未传称仅色等的法故；言教中也说“此补特伽罗是六界者”，而未说“此色等”等故。

[186a.2]སྐྱོན་དང་ཡོན་ཏན་ཚད་གཟུང་བའི་ཕྱིར་ཏེ། སྐྱེས་བུ་གང་ཟག་ཅེས་བྱ་བར་བཏགས་ན་དེའི་སྐྱོན་ལ་སོགས་ཚད་ཟིན་པར་འགྱུར་གྱི། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་འདི་ནི་སྐྱོན་འདི་ཙམ་དང་ལྡན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་ན་དེའི་ཚད་ཟིན་པར་མི་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །

为了计量过失、功德，若施设“士夫、补特伽罗”，则当能计量他的过失等；而如果说：“此色等有这些过失”，则不能计量他故。

[186a.3]ཇི་ལྟར་ཁྱོད་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁྱོད་ཀྱིས་སེམས་ཅན་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པར་བཏགས་ནས། དེ་སྙིང་རྗེ་སྐྱེ་བ་བཞིན་དུ་ཁོ་བོ་ཅག་གི་གཞུང་གིས་གོང་དུ་བསྟན་པ་བཞིན་དུ་དགོས་པ་རྣམ་པ་བཞིའི་དབང་གིས་སེམས་ཅན་ཞེས་བྱ་བར་བཏགས་ནས་སྙིང་རྗེ་བྱ་བར་འགལ་བ་མེད་དོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

所说“如汝”者，其义谓：犹如汝施设“有情”等后，于彼生起悲心般，如我们的论典于上文所说般，由四种所为的原故，施设“有情”后，而起悲心，并不相违。

[186a.4]དེ་ལྟར་ཇི་སྐད་དུ་བཤད་པའི་ཚུལ་གྱིས་བདག་ཅེས་བྱ་བ་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར། སྟོང་པ་ཉིད་དུ་བསྒོམས་པས་འཇིགས་པ་ཡང་མེད་ལ། དེ་བཅིངས་པ་ཡང་མེད་ཅིང་གྲོལ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དགེ་བ་ལ་བརྩོན་པར་བྱ་བ་ནི་མ་ཡིན་གྱི། བདག་མ་གྲུབ་ཀྱང་བདག་ཏུ་གཟུང་བའི་གཞི་སེམས་དེ་བཅིངས་པ་ལས་གྲོལ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར། དགེ་བ་ལ་བརྩོན་པར་བྱའོ་ཞེས་བསྟན་པའི་དོན་དུ། ཇི་ལྟར་ཆུ་ཤིང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །

以如是所说之理不成立"我"故，由修习空性，既无所怖畏，亦无系缚彼，不是为解脱（我）故，而精进于善；然而我虽不成立，但为了令执为我的所依——心从系缚中解脱故，当精进于善。为明此义，而说"犹如芭蕉树"等[62]文。

[186a.5]འོན་ཏེ་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་དེ་ཇི་ལྟར་བསྒོམ་པར་བྱ་ཞེ་ན། དེ་བསྒོམ་པའི་རིམ་པ་བསྟན་པའི་ཕྱིར། ལུས་ནི་རྐང་པ་བྱིན་པ་མིན། །ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་ཏེ། ཐོག་མར་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་གཏན་ལ་ཕབ་ནས་དེའི་རྗེས་ལ་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་དོན་བསྒོམ་པ་ནི་བསྒོམ་པའི་རིམ་པ་ཡིན་ནོ། །

问："然而，如何修习空性瑜伽？"
为了说明修习它的次第，而说"身非足小腿"等文[63]。首先以观察慧如实决择后，修习随其决择之义，即是修习次第。

[186a.7]དེ་ལྟར་མ་བྱས་ན་ཉེས་པ་ཅི་ཡོད་སྙམ་པ་ལ། དངོས་པོའི་མཚན་ཉིད་གཏན་ལ་མ་ཕེབས་པའི་ཕྱིར། དེ་བསྒོམ་པ་ལ་འཇུག་པར་ཡང་མི་འགྱུར་ལ། ཞུགས་ཀྱང་ཐེ་ཚོམ་ཟ་བར་འགྱུར་ཞིང་། དེ་ནི་སྒྲིབ་པ་སྤོང་བའི་གཉེན་པོར་ཡང་མི་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་ཏེ།འཕགས་པ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལས། ཏིང་འཛིན་དེ་ནི་བསྒོམ་པ་བྱེད་མོད་ཀྱི། །དེ་ནི་བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་འཇིག་མི་བྱེད། །དེ་ནི་ཉོན་མོངས་ཕྱིར་ཞིང་རབ་འཁྲུགས་ཏེ། །ལྷག་སྤྱོད་འདི་ནི་ཏིང་འཛིན་སྒོམ་པ་བཞིན། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ། །

如果这么想：“如果不这样作，有何过患？”

未决择诸法相故，也就不会趣入修习它，即便趣入，也会心存犹豫，它也就不会成为断障的对治法故。如《圣三摩地王经》说：“世人虽修三摩地，然彼不能坏我想，其后仍为烦恼恼，如增上行修此定。”

[186b.1]འོན་ཏེ་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་གཏན་ལ་ཕབ་ནས་བསྒོམ་ན་དེའི་ཚེ་ཅིར་འགྱུར་ཞེ་ན། ཐོག་མ་སྒོམ་པ་ལ་འཇུག་པར་འགྱུར་ཞིང་། ཞུགས་ནས་ཐེ་ཚོམ་མི་ཟ་བར་ཡང་འགྱུར་ལ། སྒྲིབ་པ་སྤོང་བའི་གཉེན་པོར་འགྱུར་བའི་སྒོ་ནས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་རྒྱུར་འགྱུར་བའི་ཡང་ཕྱིར་ཏེ། ཇི་སྐད་དུ་མདོ་སྡེ་དེ་ཉིད་ལས། གལ་ཏེ་ཆོས་ལ་བདག་མེད་སོ་སོར་རྟོག །སོ་སོར་དེ་བརྟགས་གལ་ཏེ་སྒོམ་པ་ནི། །དེ་ནི་མྱ་ངན་འདས་ཐོབ་འབྲས་བུའི་རྒྱུ། །རྒྱུ་གཞན་གང་ཡིན་དེས་ནི་ཞིར་མི་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ། །

问：“然若以观察慧决择后修习，尔时，会变得怎样呢？”

首先当趣入修习；既趣入已，也不生犹豫；并成为断障的对治法，复从此门，当成为涅盘的因缘故。如彼经说：“设若于法观无我，既观察已若修习，此因能得涅盘果，由诸余因不能静。”

[186b.3]གལ་ཏེ་དེ་ལྟ་ཡིན་ན་དེའི་ཚེ་གང་ལ་ཇི་ལྟར་བརྟག་པར་བྱ་སྙམ་པ་ལ། རྒྱལ་བ་བྱམས་པས་དབུས་མཐའ་ལས། ཕྱིན་ཅི་ལོག་བཞི་སྤང་བ་དང་། །བདེན་པ་བཞི་ལ་འཇུག་བྱའི་ཕྱིར། །དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་བསྒོམ་པ་ཞེས་གསུངས་པས། ལུས་དང་། ཚོར་བ་དང་། སེམས་དང་ཆོས་ལ་བརྟག་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ལ་དང་པོ་ལུས་ལ་བརྟག་པའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་ལུས་ནི་རྐང་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ལུས་ཞེས་བྱ་བ་དེ་རྐང་པ་ལ་སོགས་པ་དེ་ཉིད་ཀྱི་མ་ཡིན་ལ་གཞན་ན་ཡང་མེད་པར་བསྟན་ཏེ། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རྐང་པ་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་ནི་ཐ་དད་པས། དུ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། དེ་ལས་ལོགས་ཤིག་ན་དམིགས་པའི་རིག་བྱར་གྱུར་པ་ལས་མི་དམིགས་པའི་ཕྱིར་རོ་སྙམ་དུ་བསམས་པའོ། །

如果这么想：“若是这样，尔时，对于什么，如何观察呢？”胜者弥勒于《辨中边论》说：“为断四倒，入四谛故，修习念住。”故当以观察身、受、心、法。其中，首先就观身而言，所说“身非足”等文，是说明所说“身”，既非即是足等之身，又非另外有。理由为何？当作如是思惟：足等它们各异，是多故；并且如果离开它们之外另有，应当可得可见，却不可得故。

[186b.6]ད་ནི་ཡུལ[64]་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ཡན་ལག་རྣམས་ལ་ཆ་ཤས་ཀྱིས་གནས་སམ་བདག་ཉིད་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གནས་བརྟག་སྟེ། དེ་ལ་ཕྱོགས་དང་པོའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་ཆ་ཤས་དང་བཅས་པ་ཉིད་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བསྟན་པའི་ཕྱིར། གལ་ཏེ་ལུས་འདི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །ཕྱོགས་གཉིས་པ་ལྟར་ཡིན་ན་ནི། ལུས་དེ་ཉིད་མང་པོ་ཉིད་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བསྟན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ལུས་ནི་ལག་སོགས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །

今观察所说“境（身）”是以部分住于诸支，还是以一切体性住于诸支？其中，为说明就第一方面而言，应当成为有分故，而说“若身”等文[65]；为说明若就第二方面而言，彼身就成多，而说“（若谓吾一）身，（分住）手等（分）”等文[66]。

[186b.7]ད་ནི་ལག་པ་ལ་སོགས་པའི་ནང་དང་ཕྱི་རོལ་ན་ཡང་མེད་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། ལུས་ནི་ལག་སོགས་ནང་ན་གནས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། ཆ་ཤས་མེད་པས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ལུས་གཅིག་གི་མཚན་ཉིད་དེའོ། །ཆ་ཅན་གྱི་ནང་དུ་འཇུག་པར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཡན་ལག་དུ་མའི་ནང་དུ་འཇུག་པ་སྟེ། ལུས་ནི་གཅིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཡན་ལག་དུ་མའི་ནང་དུ་འཇུག་པར་མི་རུང་ངོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

今为了说明于手等内外亦无故，而说“身住手等内”等文[67]。

所说“无部分故”，谓彼身以一为相；所说“入有分之内”，是趣入众多支分之内。其义谓：身是一故，不可趣入众多支分之内。

[187a.2]འོན་ཏེ་དེ་ལྟར་ལུས་མེད་ན་ལུས་ཀྱི་བློ་ཇི་ལྟར་འབྱུང་སྙམ་པ་ལ། དེ་བས་ལུས་མེད་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །

如果这么想：“然若如是无身，如何发生身之觉？”
答曰：“因此无身”等文[68]。

[187a.2]ད་ནི་ཡན་ལག་རྣམས་ཀྱང་མ་གྲུབ་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། དེ་བཞིན་སོར་མོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །

今为了说明诸支分亦不成立故，而说“手复指聚故”等文[69]。

[187a.2]ད་ནི་རྡུལ་ཕྲ་རབ་མ་གྲུབ་ཀྱང་བསྟན་པའི་ཕྱིར། ཕྱོགས་ཆ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། ཆ་མེད་པར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཆ་ཤས་ཀྱིས་གཞིགས་ན་མེད་ཅེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

今复为了说明极微尘不成立故，而说“方分”等文[70]。所说“无分”，其义谓：若以部分作剖析则无。

[187a.3]ད་ནི་རྡུལ་ཕྲ་རབ་བསགས་པ་མ་གྲུབ་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། རྡུལ་རྣམ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །

今为了说明极微尘积聚不成立故，而说“尘相”等文。

[187a.3]དེ་ལྟར་ལུས་དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་བསྒོམ་པའི་ཐབས་བསྟན་ནས། ད་ནི་བསྒོམ་པའི་ཕན་ཡོན་བསྟན་པའི་ཕྱིར། དེ་ལྟར་བརྟགས་ན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། རྗེས་སུ་ཆགས་པ་དང་ཁོང་ཁྲོ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཉོན་མོངས་པ་སྤོང་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

如是说明修习身念住的方便后，今为了说明修习的胜利故，而说“如是观察”等文[71]，其义谓：当断除贪嗔等烦恼。

[187a.4]ད་ནི་ཚོར་བ་དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་བསྒོམ་པའི་ཐབས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ནས། སེམས་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། འདི་ནི་ཡུལ་མྱོང་བར་བྱེད་པ་མི་འཐད་པར་བསྟན་ཏོ། །

今就修习受念住的方便而言，说“心”等文[72]，此是说明能领纳境不合理。

[187a.5]བདག་གིས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རང་ཉམས་སུ་མྱོང་བར་བྱེད་པ་ཉིད་མི་འཐད་པར་བསྟན་ཏོ། །གཞན་གྱིས་ཀྱང་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་མྱོང་བར་བྱ་བ་ཉིད་དུ་མི་འཐད་པར་བསྟན་ཏོ། །དེ་ལྟར་ཚོར་བ་ཞེས་བྱ་བ་མྱོང་བའི་ངོ་བོ་ཡིན་ལ། ད་ནི་མྱོང་བར་བྱེད་པ་དང་། མྱོང་བར་བྱ་བ་གཉིས་ལས་གཉི་ག་མི་འཐད་པར་བསྟན་ཏོ། །

所说“自”[73]，是说明自己能领纳不合理；所说“他亦”等文，说明所领纳不合理。所说“如是受”[74]，说明受的体性。今说明能领纳、所领纳俱不合理。

[187a.6]ད་ནི་དེ་ལྟར་བསྒོམས་པའི་ཕན་ཡོན་བསྟན་པའི་ཕྱིར། དེ་ལྟར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། ཚོར་བ་ནི་སྲིད་པ་སྐྱེ་བའི་རྟེན་བྱེད་པའི་ལས་ཅན་ཡིན་ལ། དེ་ལྟར་བདེ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཚོར་བ་རང་བཞིན་མེད་པར་ཤེས་

པས་ཕྲད་པའམ་བྲལ་བའམ། རྨོངས་པའི་སྲེད་པ་མི་འབྱུང་ངོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ།།

今为了说明如是修习的胜利，而说“如是”等文[75]。其义谓：受有作用，作为生爱的所依，由如是了知乐等受无自性故，不会产生会合、分离、愚昧之爱。

[187a.7]ད་ནི་སེམས་དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་བསྒོམ་པའི་ཐབས་བསྟན་པའི་ཕྱིར། ཡིད་ནི་དབང་པོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། འདིས་ནི་དབང་པོ་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་ལ་ཡིད་ཆེས་བྱ་བ་དེ་གསུང་དུ་མེད་པའི་ཕྱིར། མི་གནས་པར་རང་བཞིན་མེད་པར་སྟོན་ཏེ། སེམས་ཅན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སེམས་ཀྱི་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ།།

今为了说明修习心念住的方便故，而说“意不住诸根”等文[76]。以此说明，于那些根等，未说可信故，不住而无自性。所说“有情（性涅盘）”义即“心之（自性涅盘）”。

[187b.1]ད་ནི་མ་སྐྱེས་པས་རང་བཞིན་མེད་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། ཤེས་བྱ་ལས་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། ཅིའི་ཕྱིར་ཤེས་བྱ་དུས་མཉམ་པ་ལ་དམིགས་ཏེ་སྐྱེར་མི་རུང་སྙམ་པ་ལ་ཤེས་བྱའི་དུས་ན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། ཤེས་བྱ་དུས་མཉམ་པ་ཡོད་པའི་དུས་ན་ཤེས་པ་དེ་ཡོད་ན་ཤེས་བྱ་དུས་མཉམ་པ་དེས་ཤེས་པ་དེ་ལ་ཕན་ཅི་ཞིག་བྱ་སྟེ། ཤེས་པ་མ་སྐྱེས་པའི་དུས་ན་ནི་ཤེས་བྱ་ཉིད་ཀྱང་མེད་པའི་ཕྱིར་གང་གིས་ཕན་བྱེད། གང་གི་ཚེ་ཤེས་བྱ་སྐྱེས་པའི་དུས་དེའི་ཚེ་ན་ནི་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱང་སྐྱེས་པས་ཕན་བྱ་མི་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ།།

今为了说明无生故无自性，而说“离所知”等文[77]。如果这么想：“为何不可缘同时所知而生起？”答言“所知之时”等文，其义谓：有同时所知的时候，若有识，则同时的所知对于彼识有什么利

益？因为未生起识时，也无所知故，什么能作利益？若某时已生起所知，尔时，识也已生起，不需利益故。

[187b.3]འོན་ཏེ་གང་ལས་ཀྱང་མ་སྐྱེས་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་གནས་སོ་སྙམ་ན། རང་གིས་གནས་པ་འགལ་མེད་དེ། །ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རྒྱུ་མེད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དཔེར་ན་ནམ་མཁའི་མེ་ཏོག་བཞིན། །ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

如果这么想："虽不从任何（因）中生起，然自性安住。"
答："自（性安）住（当）无违，何以故？无因故，如虚空花。"

[187b.3]ད་ནི་ཆོས་དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་བསྒོམ་པའི་ཐབས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ནས། རྐྱེན་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། རྐྱེན་སོ་སོ་བ་ལས་མི་སྐྱེ་སྟེ། ས་བོན་ལ་སོགས་པ་རེ་རེ་ལས་མི་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །འདུས་པ་ལས་ཀྱང་མི་སྐྱེ་སྟེ། གང་ལས་མི་སྐྱེ་བ་དེ་དག་ཉིད་འདུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

今就修习法念住的方便而言，而说"诸缘"等文。不从各别缘而生，不从种子等一一出生故；亦不从聚合生，是从哪些法不生，即那些法聚合故。

[187b.4]འོ་ན་གཉིས་པོ་དེ་ལས་གཞན་པ་ལས་སྐྱེས་སམ་ཞེ་ན། གཞན་ནས་འོང་བ་མ་ཡིན་ལ། དེ་ལྟར་མ་སྐྱེས་པའི་ཕྱིར། གནས་པ་མེད་ལ་འགྲོ་བ་མེད། །ཅེས་སྨོས་སོ། །

问："那么，是从离彼二者之外的他者而生？"
答："不从他来，并且如是不生故，说'无住及无去'"。

[187b.5]འོ་ན་འཇིག་རྟེན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཇི་སྟེ་བདེན་པར་རྟོག་སྙམ་པ་ལ། དེ་ནི་འཁྲུལ་ནས་བརྟགས་པའི་ཕྱིར། །སྒྱུ་མ་དང་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །

如果这么想："那么，诸世间人为何计为谛实？"
彼由错乱而遍计故，说"幻化"等文[78]。

ད་ནི་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་དོན་དམ་པར་འགྲོ་བ་དང་། འོང་བ་དང་བྲལ་བར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་སྒྱུ་མས་སྤྲུལ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །

今为了说明诸事物于胜义之中远离来去故，而说"幻师变化"等文[79]。

[187b.6]ད་ནི་དངོས་པོ་རྣམས་ཡོད་པ་དང་། མེད་པ་གང་ཡང་མ་སྐྱེས་པའི་ཕྱིར། དངོས་པོ་མེད་པའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་པས་དངོས་པོ་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་མི་འགྱུར་བར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། དངོས་པོ་ཡོད་པར་འགྱུར་བ་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །འོ་ན་གཉི་ག་ཡིན་ནོ་སྙམ་པ་ལ། རང་བཞིན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །

今为了说明诸事物有无皆不生故，由于是无事之相，不会成为有事故，而说"若法已成有"等文[80]。如果这么想："那么，二者俱是！"答言"自性"等文[81]。

[187b.7]ད་ནི་མཚན་གཞི་མ་གྲུབ་པ་དེའི་མཚན་ཉིད་མ་གྲུབ་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། དེ་བཞིན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །

今为了说明事相不成立，它的性相不成立故，而说“如是”等文。

[188a.1]ད་ནི་མཇུག་བསྡུ་བའི་ཕྱིར། དེ་བས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། རྨི་ལམ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་དོན་དམ་པར་མེད་ཀྱང་སྣང་བའི་ཕྱིར་རོ། །སྙིང་པོ་མེད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་བརྟགས་ནས་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །

今为了总结故，而说“因此”等文[82]。所说“梦”等，谓虽胜义无，但却显现故。所说“无坚实”，谓观察已，不成立故。

[188a.1]ད་ནི་དེ་ལྟར་བརྟགས་པའི་ཕན་ཡོན་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཆོས་བརྒྱད་ལ་ཞེན་པ་དང་བྲལ་བར་འགྱུར་བར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། དེ་ལྟར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་ཏེ། ཡན་ལག་གི་དོན་ནི་གོ་སླའོ། །

今为了说明如是观察的胜利，当远离世间八法贪著故，而说“如是”等文[83]，支分之义易解。

[188a.2]ད་ནི་དངོས་པོར་ཞེན་པའི་དབང་གིས་སྡུག་བསྔལ་ལ་བདེ་བར་གནས་པར་ཕྱིན་ཅི་ལོག་པ་དག་ལ་གཉེན་པོར་སྟོང་པ་ཉིད་བསྟན་པའི་ཕྱིར། རང་ཉིད་གྲོལ་བར་བྱ་བའི་ཐབས་ལ་འབད་པར་བྱའི་ཞེས་བསྟན་པ་ནི། །བདག་ཉིད་བདེ་བར་འདོད་རྣམས་ནི། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །ཡན་ལག་གི་དོན་ནི་གོ་སླའོ། །

由于耽著实事的原故，心生颠倒，以苦为乐，今为了说明空性对治故，而说“当励行于自己解脱的方便”，而说“世人求自乐”等文[84]。支分之义易解。

[188a.3]བསྟན་བཅོས་ཀྱི་མིང་གི་དོན་ནི་སྔ་མ་བཞིན་ནོ། །ཤེས་རབ་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལེའུ་བརྒྱད་པའི་བཤད་པ་

རྫོགས་སོ༎ ༎

论典名的意思如前。第八品“宣说智慧”的解说圆满。

[188a.4]ད་ནི་ལས་འབྲས་བུ་དང་བཅས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དགེ་བའི་རྩ་བ་བསྔོ་བ་དང་། རང་གི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ལ་དྲིན་དུ་གཟོ་བའི་སྒོ་ནས་ཕྱག་འཚལ་བའི་ཕྱིར། ལེའུ་དགུ་པ་གསུངས་ཏེ། བདག་གིས་བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་ལ། །ཞེས་བྱ་བ་ནས། སྟོན་པ་བཞིན་དུ་མཆོད་བྱེད་ཤོག །ཅེས་བྱ་བའི་བར་གྱིས་ལས་འབྲས་བུ་དང་བཅས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དགེ་བའི་རྩ་བ་བསྔོ་བ་བསྟན་ཏོ། །

今为了业具有果故，而回向善根；为了于自己的善智，从报恩方面而顶礼故，而说第九品。从“造此入行论”至“如师作供养”之间，说明为了令业有果故而回向善根。

[188a.5]བསྟན་པ་རྙེད་དང་ཞེས་བྱ་བའི་ཚིག་གཉིས་ཀྱིས་བསྟན་པ་ཡུན་རིང་དུ་གནས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་བསྔོ་བ་བསྟན་ཏོ། །

“教法伴利敬”二句说明：为了令圣教长久住世而回向。

[188a.5]གང་གི་དྲིན་གྱིས་དགེ་བློ་འབྱུང་། །ཞེས་བྱ་བའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་གཅིག་གིས་དྲིན་གཟོ་བའི་སྒོ་ནས་རང་གི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ལ་ཕྱག་འཚལ་བ་བསྟན་ཏོ། །

“礼敬文殊尊，恩生吾善心”等一偈，说明从报恩方面而顶礼自己的善知识。

[188a.6]བསྟན་བཅོས་ཀྱི་མིང་གི་དོན་ནི་ལེའུ་དང་པོར་བཤད་པ་བཞིན་ནོ། །ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ་ལེའུ་དགུ་པའི་བཤད་པ་རྫོགས་སོ།། །།

论典名的意思如第一品中所说般。第九品“普皆回向”的解说圆满。

[188a.6]དེ་དག་གི་ཡན་ལག་གི་དོན་ཤིན་ཏུ་གོ་སླ་བའི་ཕྱིར་རྣམ་པར་མ་ཕྱེའོ། །

它们的支分义，极易了解，不复详述。

[188a.7]བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་འཇུག་པའི་རྣམ་པར་བཤད་པ་རྫོགས་སོ།། །།

《入菩萨行论》解说圆满。

辛丑年正月初十，缘宗初译于热贡。

注释

1 此释中所说《入行论》只有九品，并非现在藏文的通行版本，此处所引藏文根本文与流通版也有所不同。

2 此处所引颂文有二译，隆莲法师与如石法师所译，分别标以“隆”、“如”二字，其他例知。颂文后所标数字代表于《智能品》中的颂文数。

【隆】此中许谛唯有二，谓言世俗及胜义。

【如】世俗与胜义，许之为二谛。

3 此处“说”在通行版中谓“许”。

4 【隆】胜义非心所行境，故言心唯是世俗。

【如】胜义非心境，说心是世俗。

5 【隆】此中世间有二种，瑜伽者及庸常人，此中庸常世间者，瑜伽世间之所坏。

【如】世间见二种，瑜伽及平凡。瑜伽世间破，平凡世间者。

6 【隆】世间见为事物者，而于真实作分别，非如幻有于此处，故瑜伽者与世诤。

【如】世人见实法，分别为真实，而非如幻化，故诤瑜伽师。

7 【隆】色等法虽现量性，名言共许非量成，如不净等计为净，因此说彼为虚妄。

【如】色等现量境，共称非智量，彼等诚虚妄，如垢谓净等。

8 【隆】令世间人渐趋入，因此依怙说无常，彼诸法非刹那性。

【如】为导世间人，佛说无常法，真实非刹那。

9 【隆】如幻由佛生福德，如佛有实福亦尔。

【如】供幻佛生德，如供实有佛。

10 【隆】或问有情若如幻，死已云何得再生？

【如】有情若如幻，死已云何生？

11 【隆】若时诸缘流不断，则亦不能遮幻化，若彼诸缘流断时，世俗中亦无流转。

【如】诸缘若未绝，纵幻亦不灭，诸缘若断绝，俗中亦不生。

12 【隆】若时无有错乱心，谁能缘于彼幻事？

【如】乱识若亦无，以何缘幻境？

13 【隆】若汝幻境无自性，尔时以何为所缘？

【如】若许无幻境，心识何所缘？

14 【隆】如其诸缘聚会时，尔时能成诸幻事。

【如】众缘聚合已，虽幻亦当生。

15 【隆】云何长时有谛实，有情实有亦如是？

【如】云何因久住，有情成实有？

16 【隆】若杀幻化士夫等，彼无心故罪不成，于具幻化之心者，饶益生福损生罪。

【如】幻人行杀施，无心无罪福，于有幻心者，则生幻罪福。

17 【隆】咒药等无此力故，不能生起幻化心，从种种缘所出生，幻化亦是众缘性，若一因能生多法，如是之事未曾有。

【如】咒等无功能，不生如幻心，种种因缘生，种种如幻物，一缘生一切，毕竟此非有。

18 【隆】从种种缘所出生，幻化亦是众缘性，若一因能生多法，如是之事未曾有。

【如】种种因缘生，种种如幻物，一缘生一切，毕竟此非有。

19 【隆】若由胜义成涅盘，由世俗故成生死，如来亦转生死中，修菩萨行复何益？

【如】胜义若涅盘，世俗悉轮回，则佛亦轮回，菩提行何用？

20 主要是指中观应成宗。

21 德格丹珠尔 105-1-341b，此处 ཕན་ཚུན་འགག 是 ཕན་ཚུན་འགལ 。

22 【隆】若时心性即幻事，谁依何法而见之？

【如】幻境若即心，何者见何者？

23 【隆】如其虽有利剑锋，不能自割此亦尔。

【如】犹如刀剑锋，不能自割自。

24 【隆】答言此如灯炬明，亦能照明于自体。

【如】若谓如灯火，如实明自身。

25 【隆】灯炬非是所照明，黑暗非由暗障故。

【如】灯火非所明，其无暗蔽故。

26 【隆】若时具足余诸缘，能见故自能显了，修成眼药作用力，见宝藏瓶药不见。

【如】心通远见他，近故心自明。然涂炼就药，见瓶不见药。

27 此句在根本颂文中未找至对应文句。

28 【隆】若谓如灯性能照，识了知已作是说。

【如】若谓识了知，故说灯能明。

29 【如】若无自证分，心识怎忆念？

30 【如】心境相连故，能知如鼠毒。

31 “见闻与觉知”等文。

32 【如】虽知法如幻，岂能除烦恼？如彼幻变师，亦贪所变女。

33 【如】幻师于所知，未断烦恼习，空性习气弱，故见犹生贪。

34 【隆】若依何法说为无，所观实法无所缘，其时不实离所依，于观慧前云何住？

【如】观法无谛实，不得谛实法。无实离所依，彼岂依心前？

【隆】若时或实或非实，于观慧前皆不住，尔时别无所执相，无所缘故极寂静。

【如】若实无实法，悉不住心前，彼时无余相，无缘最寂灭。

35 【隆】摩尼宝珠如意树，云何悉满诸希愿？所化愿力自在故，如来现身亦如是。

【如】摩尼如意树，无心能满愿，因福与宿愿，诸佛亦现身。

36 【隆】譬如大鹏金翅鸟，消毒供树昔曾修，久成过去仍感报，能息现前诸毒害。

【如】如人修鹏塔，塔成彼人逝，虽逝经久远，灭毒用犹存。

37 【隆】烦恼所知之二障，其暗对治为空性，欲速证得一切智，云何于此不修行？

【如】空性能对治，烦恼所知障，欲速成佛者，何不修空性？

38 【隆】经云未得此道时，不成三乘菩提故。

【如】般若经中说：无慧无菩提。

39 商那和修，麻衣尊者。

40 【隆】若谓大乘非汝许，汝小乘教云何成？何故二者独许此，此汝初生亦未许。

【如】大乘若不成，汝教云何成？二皆许此故，汝初亦不许。

41 此文在现通行藏文版《入行论》中未找到对应文句。

42 【如】二皆许此故。

43 【如】吠陀亦成真。

44 此句未于现流通原颂文中找到对应句子。似应是：

【隆】于大乘有争论故，小乘教与诸外道，及余部亦自他诤，是有诤故亦当舍。

【如】小诤大乘故，外道于阿含，自他于他教，有诤悉应舍。

45 若原藏文“ཞེས”，是“ཕྱིར”之误，则应译为：就成此过失：不是佛语故，必须弃舍。

46 未找到对应藏文颂文。

47 此处“引导”在藏文原版为“དྲན་པར་བྱ་བ”，疑是“དྲང་པར་བྱ་བ”之误。

48 【隆】如是于空性品类，不应指责出其过，因此应当勤修行，令证空性无犹豫。

【如】不应妄破除，如上空性理，切莫心生疑，如理修空性。

49 【隆】实执乃令痛苦生，对此将生诸惊怖，空性能令痛苦息，云何于彼生怖畏？

【如】执实能生苦，于彼应生惧，悟空能息苦，云何畏空性？

50 即“悟空能息苦”。

51 【隆】若有少分自性我，任一之中生怖畏，我性纤毫亦不存，何人能生怖畏心？

【如】实我若稍存，于物则有惧，既无少分我，谁复生畏惧？

52 【隆】毛发爪齿既非我，骨与血等亦非我，鼻涕痰涎非我身，黄水脓汁亦非我。

【如】齿发甲非我，我非骨及血，非涎非鼻涕，非脓非黄水。

53 在德格丹珠尔 105-1-345b 中，为 བཞིན

54 【如】六识皆非我。

55 在德格丹珠尔 105-1-345b 中，为 གལ་ཏེ་ཡིད་ནི།

56 流通本未找到对应藏文，似应是：

【隆】若言声识是常者，一切时中应执声，所知无则无能知，依何而立能知名？

【如】声识若是常，一切时应闻，若无所知声，何理谓识声？

57 未找到对应藏文。

58 【隆】彼无心物亦非我 ，非心性故如瓶等，若与心属故能知，应坏实有无知性。

【如】无心亦非我，无心则如瓶，谓合有心故，知成无知灭。

59 【隆】过去及与未来心，彼非是我彼无故，若生起心是我者，彼坏灭时应无我。

【如】过去未来心，俱无故非我。今心若是我，彼灭则我亡。

60 未找到对应藏文。似是：

【隆】若即由彼了知色，尔时何故彼不闻？若由声未现前故，是彼能闻识亦无。

【如】若谓彼知色。彼时何不闻？若谓声不近，则知识亦无。

61 【隆】或问若有情亦无，对谁而修大悲心，为解脱果而承许，依大愚痴立彼名。

【如】有情若非有，于谁起悲愍？立誓成佛者，因痴虚设有。

62 【隆】喻如芭蕉树茎杆，层层剖之无一物，如是明辨观慧寻，所执之我绝无有。

【如】犹如芭蕉树，剥析无所有，如是以慧观，觅我见非实。

63 【隆】此身非足亦非胫，髋髀腰膂亦非身，身既非腹亦非背，胸膺二臂亦非身。

【如】身非足小腿，腿腰亦非身，腹背及胸臂，彼等复非身。

64 在另一德格版本中为：ལུས

65 【隆】若言身依一切支，各于其处而安住，诸分住各支分处，彼分自体住何处？

【如】若身遍散住，一切诸支分，分复住自分，身应住何处？

66 【隆】若我身悉遍全身，各于手等诸处住，如其有几许手等，亦应有尔许数身。

【如】若谓吾一身，分住手等分，则尽手等数，应成等数身。

67 【隆】若内若外悉无身，云何身于手等有？若异手等无彼体，彼云何有应成无。

【如】内外若无身，云何手有身？手等外无他，云何有彼身？

68 【隆】因此无身于手等，以愚痴力起身想，形状安立差别故，如于迭石起人想。

【如】无身因愚迷，于手生身觉，如因石状殊，误彼为真人。

69 【隆】如是亦是指聚故，手之自性是何物？指亦是关节等聚，关节亦可析为分。

【如】手复指聚故，理当成何物？指亦指节聚，指节犹可分。

70 【隆】如是亦是指聚故，手之自性是何物？指亦是关节等聚，关节亦可析为分。

【如】手复指聚故，理当成何物？指亦指节聚，指节犹可分。

71 【隆】如是犹如梦中境，谁具慧者贪于色，若时如是身性无，尔时何有男女相？

【如】因此聪智者，谁贪如梦身？如是身若无，岂有男女相？

72 【隆】与心同时俱生故，受不能为心所见。

【如】与心俱生故，受非心能见。

73 【隆】自体不能领自体，他于自亦不能受。

【如】不能自领纳，亦非它能受。

74 【隆】因此受亦无自性。

【如】故受非真有。

75 【隆】如是无我积聚中，依彼何能为损害？

【如】谁言此幻受，能害无我聚？

76 【隆】意于诸根中不住，非住色等非中间，不在于内不在外，余处求之亦不得。

【如】意不住诸根，不住色与中，不住内或外，余处亦不得。

77 【隆】若能知在所知前，彼缘何境而生起？能知所知若同时，彼复缘何而生起？

【如】离境先有识，缘何而生识？识境若同时，已生何待缘？

78 【隆】愚迷执此以为实，别与幻化有何别？

【如】愚痴所执谛，何异幻化物？

79 【隆】凡幻师所幻化物，依诸因缘何所化，彼生从何处来此，彼灭何往当观察。

【如】幻物及众因，所变诸事物，应详审观彼，何来何所去？

80 【隆】若时诸法自性有，何须复待因始生，若时彼法自性无，彼复何须待因生？

【如】若法已成有，其因何所需？若法本来无，云何需彼因？

81 【隆】彼自性应成二故。

【如】应成二性故。

82 【隆】众生犹如梦幻境，若加观察如芭蕉，若涅盘若不涅盘，于此性中无差别。

【如】众生如梦幻，究时同芭蕉，涅盘不涅盘，其性悉无别。

83 【隆】于如是空诸法中，有何可得有何失？谁为敬事谁毁辱？二者于我何所有？

【如】故于诸空法，何有得与失？谁人恭敬我？谁复轻蔑我？

84 【隆】诸求自身安乐者，由诸愤争欢爱因。

【如】世人求自乐，然由诤喜因。

【七佛灭罪真言】（三遍）

离婆离婆地　求诃求诃帝　陀罗尼帝　尼诃啰帝　毗黎你帝

摩诃伽帝　真陵干帝　娑婆诃

【补阙真言】（三遍）

南无喝啰怛那哆啰夜耶　佉啰佉啰　俱住俱住　摩啰摩啰

虎啰　吽　贺贺　苏怛拏　吽　泼抹拏　娑婆诃

【三皈依】

自皈依佛　当愿众生　体解大道　发无上心（问讯）

自皈依法　当愿众生　深入经藏　智慧如海（问讯）

自皈依僧　当愿众生　统领大众　一切无碍（问讯）

【回向文】

（一）

愿以此功德　普及于一切

我等与众生　皆共成佛道

（二）

愿以此功德　庄严佛净土

上报四重恩　下济三途苦

若有见闻者　悉发菩提心

尽此一报身　同生极乐国

（三）

文殊师利勇猛智　普贤慧行亦复然
我今回向诸善根　随彼一切常修学
三世诸佛所称叹　如是最胜诸大愿
我今回向诸善根　为得普贤殊胜行
我此普贤殊胜行　无边胜福皆回向
普愿沉溺诸众生　速往无量光佛刹

《入菩萨行智慧品和回向品难语释》

译者：释缘宗法师
审查：圆满法藏编辑委员会
润文：郭冠显
设计排版：张春静
钦哲基金会．圆满法藏佛典汉译计划工作团队与义工小组